

Seinäjäki

Arviointi- kertomus

2018

SISÄLLYSLUETTELO

1. Tarkastuslautakunta ja sen toiminta	3
2. Arviointikertomuksen 2017 havaintojen jälkiseuranta.....	4
3. Seinäjoen kaupunkistrategia.....	8
4. Taloudellinen tilanne.....	11
Talouden tasapainotus.....	11
Tuloslaskelman tarkastelu.....	11
Rahoituslaskelman tarkastelu.....	12
Taseen tarkastelu.....	14
Investointien tarkastelu.....	15
Vastuusitoumusten tarkastelu.....	16
5. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toimialakohtainen toteutuminen	17
5.1. Konsernipalvelut	18
5.2. Sosiaali- ja terveystoimiala.....	19
5.3. Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala.....	20
5.4. Kaupunkiympäristön toimiala.....	21
5.5. Elinvoiman ja kilpailukyvyn toimiala.....	22
6. Vuoden 2018 arviointikohteet	23
6.1. Seinäjoen Kaupunginteatteri Oy.....	23
6.2. Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos -liikelaitos.....	25
6.3. Henkilöstöpalvelut.....	29
6.4. Sosiaali- ja terveystoimialan tulosalue sosiaalityö.....	32
6.5. Sosiaali- ja terveystoimialan tulosalue terveydenhuolto.....	35
6.6. Seinäjoen Energia -konserni.....	40
6.7. Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan tulosalue perusopetus.....	44
6.8. Valvontaviranomaisen tarkastushavainnot ja Seinäjoen kaupungin valvontatoimenpiteet tehostetun palveluasumisen yksiköissä.....	46
6.9. Seinäjoen Työterveys Oy.....	48
7. Yhteenveto.....	50
Allekirjoitukset.....	51

1. Tarkastuslautakunta ja sen toiminta

Kuntalain mukaan kaupunginvaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Kuntalain 121 §:ssä määritellään tarkastuslautakunnan tehtävät. Tarkastuslautakunta antaa kaupunginvaltuustolle kullakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esittää arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään kaupunginvaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Tarkastuslautakunta esittää, että kaupunginvaltuusto pyytää kaupunginhallitukselta ja kaupunginhallituksen kautta edelleen asianomaisilta toimielimiltä ja viranhaltijoilta selvitykset niistä toimenpiteistä, joihin se aikoo ryhtyä arviointikertomuksessa esitettyjen johtopäätösten sekä havaintojen ja suositusten perusteella.

Tarkastuslautakuntaan kuuluu kahdeksan jäsentä, joille jokaiselle valitaan henkilökohtainen varajäsen. Tarkastuslautakunnan jäsenet 12.6.2017 alkaen on lueteltuna viereisessä laatikossa. Tarkastuslautakunnan asioiden valmistelijana, esittelijänä ja pöytäkirjanpitäjänä toimii tarkastuspäällikkö Kati Keskinen.

Vuoden 2018 toiminnan ja talouden arviointia varten lautakunta on pitänyt 11 kokousta. Tarkastuslautakunta

on noudattanut työssään ohjeellisena valtuustokaudeksi laadittavaa arviointisuunnitelmaa, jota on tarkennettu vuosittaisilla työohjelmilla. Tarkastuslautakunnan suorittama arviointi perustuu pääosin valtuuston asettamiin tavoitteisiin, tilinpäätökseen 2018, toimielinten ja viranhaltijoiden päätöksiin, arviointikohteiden antamiin selvityksiin sekä tilintarkastajan raportointiin.

Seinäjoen kaupungin tilintarkastajaksi on valittu tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy. Päävastuullisena tilintarkastajana toimii JHT, KHT Ari Lehto ja sopimushenkilönä JHT, HT Tuomas Mettomäki.

VARSINAINEN JÄSEN

Wallin Harry, puheenjohtaja
Luhtala Jesse, varapuheenjohtaja
Haapaniemi Mari
Kantokoski Jani
Lintala-Vasanko Liisa
Manninen Anneli
Martikkala Juhani
Nikkarikoski Päivi

VARAJÄSEN

Heikkilä Aarne
Reijo Pitkäkoski
Knaapila Noora
Koivupuisto Sulo
Västi Ritva
Toivanen Maarit
Korpela Jouni
Lozovaya Mila

Tarkastuslautakunnan jäsenet oikealta vasemmalle: Liisa Lintala-Vasanko, Kati Keskinen (tarkastuspäällikkö), Päivi Nikkarikoski, Jesse Luhtala, Harry Wallin, Mari Haapaniemi, Juhani Martikkala ja Anneli Manninen. Kuvasta puuttuu jäsen Jani Kantokoski.

2. Arviontikutormuksen 2017 havaintojen jalkiseuranta

Seinäjoen kaupunginhallitus antoi 8.10.2018 selvityksen arviontikutormuksessa 2017 esitetyistä havainnoista.

Arviontikutormus 2017	Kaupunginhallitus
Seinäjoen kaupunkistrategia Kaupunkistrategian 2013–2020 taloudelliset tavoitteet koskien vuosikatetavoitetta ja velkaantumisen pysäyttämistä eivät toteutuneet. Strategiakaudesta 2018–2025 velkaantuminen tulee edelleen kasvamaan korkean investointiasteen myötä. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunkistrategiassa ja päätöksenteossa tulee sitoutua taloudellisesti kestävään kehitykseen ja strategian mukaisten tavoitteiden tulee olla linjassa taloussuunnitelman kanssa.	Kaupunkistrategia on toteutunut hyvin lukuun ottamatta kaupungin velkakehitystä. Vuosikatteen nostaminen ja investointien alentaminen vastaamaan toisiaan ja velkakehityksen pysäyttäminen näyttää erittäin vaikealta. Vuoden 2019 talousarvioehdotuksen valmistelussa on jouduttu tästä tasapainotilanteesta luopumaan. Syyinä tähän kehitykseen on vuosikatteen osalta erityisesti henkilöstökulujen ja palvelujen ostomenojen voimakas kasvu, verotulojen heikko kehitys ja valtionosuuksien määrän vähentyminen. Investointipaineet ja investointien kasvu liittyy taas kaupungin voimakkaaseen kasvuun, käynnissä oleviin talonrakennusinvestointeihin ja mm. Ideaparkin alueen kunnallistekniikan rakentamiseen. Strategian asettamia talouden reunaehdotja joudutaan miettimään uudelleen valmisteltaessa taloussuunnitelmaa vuosille 2020–2022.
Taloudellinen tilanne Tarkastuslautakunta haluaa huomiona nostaa esiin, että muodostuneesta tuloksesta 8,4 milj. € muodostuu konserniyhtiöiltä perittävistä korkotuotoista, osingoista ja takausprovisioista. Tarkastuslautakunnan merkittävin havainto on velkaantuminen. Lainamäärä ja asukasta kohden laskettava osuus lainamäärästä on merkittävä ja erottuu vertailukaupungeista. Velkakehitys on huolestuttava. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä on jo useamman vuoden ollut negatiivinen, jonka johdosta lainakannan kasvu on jatkunut voimakkaana. Merkittävin vaikutus on korkealla investointitasolla. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan velkaantumiskehitys tulee saada hallintaan. Kaupunkistrategiassa ja päätöksenteossa tulee sitoutua taloudellisesti kestävään kehitykseen. Myös odotettavissa oleva korkotason nousu muodostuu rahoitettavaksi tulevina vuosina. Takausvastuut on olennainen erä eikä sisällä sarkymävaraa. Kassan riittävyys tilinpäätöshetkellä 1,6 päivää on huolestuttavan kireä ja merkittävästi alhaisempi kuin vertailukaupunkien vastaava tunnusluku.	Tarkastuslautakunnan huomioon kaupungin konserniyhtiöiltä saamista korkotuotoista, osingoista ja takausprovisioista voidaan todeta, että nämä erät eivät sisällä erityistä taloudellista riskiä konserniyhtiöiden tämän hetkisen hyvän taloudellisen tilanteen vuoksi. Emokaupunki ei voi luopua näistä tuloutuselementeistä. Velkakehitys liittyy useaan otteeseen todettuun vuosikatteen ja investointien epäsuhtaiseen tilanteeseen. Kun kaupungin kasvu jatkuu edelleen voimakkaana eikä kasvu ole hiipumassa, velkatilanteen korjaaminen ilman merkittäviä uusia päätöksenteon linjauksia ei ole mahdollista. Tällaisia linjauksia olisivat esimerkiksi henkilöstön määrän vähentäminen, ostopalvelujen määrään ja hinnoitteluun vaikuttaminen, verotuksen kiristäminen ja korjausinvestointien määrän vähentäminen. Keinot ovat vaikeasti toteutettavissa, mutta kaikkia niitä joudutaan harkitsemaan talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelun yhteydessä. Takausvastuisiin ei nähdä tällä hetkellä liittyvän riskejä. Korkotason mahdollinen nousu tulee väistämättä kasvattamaan kaupungin korkokuluja. Tilanteeseen on varauduttu lainasalkun monipuolisuudella. ➔

Arviontikertomus 2017	Kaupunginhallitus
	Lainasalkussa kiinteäkorkoista rahoitusta on n. 25 % ja tällä hetkellä voimassa olevia tai käynnistyviä korkosuojauksia n. 45 %. Näillä korkosuojauksilla on vaihtuva korko muutettu kiinteäksi koroksi. Lainasalkun rakenteen voi arvioida olevan tasapainoinen ja siinä pystytään hyödyntämään tämän hetkisiä negatiivisia lyhyen rahoituksen korkoja.
Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen Tavoitteiden tulee Kuntaliiton suositusten mukaan olla määrällisesti ja laadullisesti mitattavissa. Toteutumisvertailun osuus tilinpäätöksessä 2017 on kokonaisuudessaan 133-sivuinen. Tavoitteiden toteutuminen sisältää toimintavuoden yleistä sanallista kuvausta. Tavoitteet eivät pääosiltaan ole mitattavissa olevia ja siten toteutumisen, vertailukelpoisuuden ja kilpailukykyisyyden tunnistaminen ja arviointi on haastavaa. Onnistumiset ja toisaalta tavoitteesta jäämiset eivät erotu. Tarkastuslautakunta suosittelee talousarviorakenteen muuttamista siten, että määritellään mitattavia tavoitteita, jotka pohjautuvat kaupunkistrategiaan. Esitystavan tulee olla tilinpäätöksen lukijalle informatiivinen ja tavoitteista tulee tunnistaa tulosalueeseen kohdistuvat olennaiset tavoitteet ja tulosalueen suoriutuminen. Lisäksi tarkastuslautakunta kaipaa analyysiä, mikäli asetettua tavoitetta ei ole saavutettu, jotta tunnistetaan mahdolliset kehityskohteet ja parannustoimenpiteet – mikä edesauttoi tavoitteen saavuttamista ja toisaalta mitä voitaisiin jatkossa tehdä paremmin.	Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden kuvaamista on pyritty kehittämään nyt käynnissä olevalla budjettikierroksella. Tavoitteiden esitystapaa on muutettu ja tiivistetty. Samoin on pyritty kehittämään käytettyjä palveluja kuvaavia mittaristoja. Valmistelutyön alla oleva talousarvioehdotus tulee aikanaan näyttämään, kuinka eri toimialat ovat tässä työssä onnistuneet. Hyvin asetetut ja mitattavat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet mahdollistavat sen, että aikanaan laadittavassa tilinpäätöksessä on helpompi tarkastella sitä, kuinka tavoitteet ovat toteutuneet. Tähän kehitystyöhön panostetaan tilinpäätöksen valmistelun yhteydessä. Talousarvio kytkeytyy monilla tavoin toimialojen valmistelun yhteydessä valtuuston hyväksymään kaupunkistrategiaan. Erityisesti tämä näkyy niissä strategisissa valinnoissa, jotka koskevat hyviä palveluja ja kaupunkiympäristön kehittämistä. Toimialat ottavat strategiset valinnat mahdollisuuksien mukaan huomioon budjetin valmistelun yhteydessä.
Ikäihmisten palvelut Tarkastuslautakunta suosittelee analysoimaan poikkeamat tavoitetasoon verrattuna ja tunnistamaan mahdolliset kehitystoimenpiteet. Ympäri vuorokautiseen laitoshoidon jonottavien määrä on huolestuttavan korkea. Yli 75-vuotiaiden määrä tulee ennusteen mukaan tulevaisuudessa vielä merkittävästi kasvamaan, johon on syytä varautua ennakoon riittävillä toimenpiteillä.	Ikäihmisten tulosalueella yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa ollen 31.12.2017 5 056 henkilöä, kasvu edelliseen vuoteen 99 henkilöä. Väestön ikääntymiseen on varauduttu mm. perustamalla kotihoidon sijaispooli, osallistumalla aktiivisesti I&O-kärkihankkeen työryhmiin (Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaiken ikäisten omaishoitoa), kouluttamalla henkilöstöä kotikuntoutukseen ja kineestetiikkaan sekä lisäämällä teknologiaa (kauppa-kassisovellukset, toiminnanohjausjärjestelmät Hilikka, videovisio). Asiakasohjausyksikön moniammatillinen henkilökunta antaa matalan kynnyksen neuvontaa, suorittaa palvelutarpeen arviointia ja pyrkii saattamaan asiakkaat oikeiden palveluiden piiriin mahdollisimman oikeaan aikaan huomioiden kolmas sektori sekä yksityiset ja julkiset palvelut. Ympäri vuorokautinen hoito on toteutettu kokonaisuudessaan tehostettuna palveluasumisena joko omana toimintana tai puitesopimuksella tai palvelusetelillä yksityisiltä palveluntuottajilta. ➡

Arviontikertomus 2017	Kaupunginhallitus
	Tehostettuun asumispalveluun odottavien määrä on laskenut 75 henkilöstä tämän hetkiseen 53 henkilöön. Ostopalvelulla hankittavat paikat ovat lisääntyneet kahden viime vuoden aikana 41 paikalla sisältäen kotikuntalain mukaiset ostot (11 paikkaa). Tavoitteena on vuoden 2019 aikana lisätä 20 ostopalvelupaikkaa tarpeen mukaan. Ostot suoritetaan kustannustehokkaasti. Valinta tapahtuu SAS-työryhmän päätöksellä kaupunginsairaalaan jääneistä tai runsaita palveluita tarvitsevista, turvattomista kotihoidon tai omaishoidon asiakkaita. Kotihoidon vuoden 2017 tavoite on ollut 235 000 käyntiä, toteuma 289 096 käyntiä.
Sevas Kodit Oy Tarkastuslautakunta suosittelee kartoittamaan tonttimahdollisuudet kaupunkikeskustan alueelta Sevas Kodit Oy:lle, jotta myös sinne voitaisiin toteuttaa sosiaalista, kohtuuhintaista vuokra-asumista.	Kaupunki edesauttaa ja luo mahdollisuuksia merkittävän kokonaan omistamansa tytäryhtiön, Sevas Kodit Oy:n toiminnalle. Näin myös tonttitarjonnan osalta, jossa pyritään ottamaan huomioon yhtiön investointi- ja kehittämistarpeet. Sevas Kodit Oy:n kanssa yhteistyö on tiivistä yhtiön hallitustyöskentelyn, konserniohjauksen ja vuosittaisten tulosneuvottelujen kautta.
Selvitys investointien toteutumisesta Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota korkeaan investointitasoon ja erityisesti valtuustokausien aikana tehtyihin investointimäärärahojen korotuksiin, jotka vuosien 2015–2017 aikana ovat olleet yhteensä 56,9 milj. €. Budjettikäytäntöä on syytä kehittää mm. aikaistamalla investointien tarveselvitystä, lisäämällä painopistettä riittävään suunnittelutyöhön ja -resursointiin, pitämällä kiinni suunnitelluista toteutusaikatauluista sekä suorittamalla kriittinen tarveperustelu investoinnin mahdolliselle laajentumiselle.	Kaupunginhallitus on kokouksessaan 5.2.2018, § 39, antanut vastauksen tarkastuslautakunnan kysymykseen investointien toteutumisesta. Vastauksessa on käsitelty investointien suunnittelujännettä, investointien toteutusaikoja, investointihankkeiden muutoksia ja laajentumisia ja investointihankkeiden budjetointiprosessia. Kaupunginhallituksen antama vastaus kattaa myös nyt tarkastuslautakunnan tekemät havainnot. Selvää on, että budjetointikäytäntöjä on syytä jatkuvasti kehittää sekä hankkeiden kokonaiskustannusarvioiden ja kustannusten eri budjettivuosille tapahtuvan jakautumisen osalta.

Arviointikertomus 2017	Kaupunginhallitus
Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy Tarkastuslautakunta haluaa nostaa esiin Seinäjoen ammattikorkeakoulun aloituspaikkojen alhaisen määrän suhteessa maakunnan asukasluvuun. Nähtävillä on tarve nostaa aloituspaikkojen lukumäärää. Aloituspaikkojen kohdentamisessa on syytä huomioida työelämän tarpeet. Seinäjoen vetovoimaan tulee kiinnittää huomiota maakunnan ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden saamiseksi opiskelemaan paikkakunnalle. Saadun selvityksen mukaan Seinäjoen ammattikorkeakoulun opiskelijoista noin 62 % tulee Etelä-Pohjanmaan maakunnasta.	Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy tekee jatkuvasti työtä tarkastuslautakunnan esille nostamien asioiden, aloituspaikkojen ja maakunnan ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden, osalta. Kaupunki pyrkii myös omilla toimillaan parantamaan Seinäjoen imagoa korkeakoulu-kaupunkina. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu on ehdottanut Seinäjoen kaupungille ja Into Seinäjoki Oy:lle kolmivuotisen kampanjan käynnistämistä Seinäjoen vetovoiman lisäämiseksi erityisesti opiskelupaikkaa korkeakoulusta etsivien, maakunnan ulkopuolella asuvien nuorten parissa. Kampanjan ensisijainen tavoite olisi opiskelupaikkaa korkeakoulusta etsivien vakuuttaminen siitä, että Seinäjoki kannattaa ottaa harkintaan ja valita opiskelupaikaksi. Toissijaisesti voidaan harkita kampanjan laajennusmahdollisuuksia alueen imagon parantamiseen vaativimpia asiantuntijarekrytointeja varten. Kampanja on Ammattikorkeakoulun aloitteesta käynnistymässä.
Seinäjoen Tangomarkkinat Oy:n omistusjärjestelyt Tarkastuslautakunta suosittelee Seinäjoen Tangomarkkinoita pohtimaan profiloitumisen avulla kohderyhmän laajentamista sekä selvittämään mahdollinen tarve rakenteellisille muutoksille. Tapahtuma on valtakunnallisesti näkyvä ja tärkeä Seinäjoen kaupungille, mutta nähtävillä on tarve tapahtumakokonaisuuden uudistumiselle.	Seinäjoen Tangomarkkinat Oy:n kanssa on käyty syyskauden aikana neuvotteluja tapahtuman kehittämiseen liittyen. Yhteisenä tavoitteena on kehittää ja uudistaa tapahtumaa sekä turvata yhtiön talouden pohja.

Kaupunginhallituksen vastaus arviointikertomuksen 2017 havaintoihin sisältää konkreettisia toimenpiteitä. Ikäihmisten tulosalueella on varauduttu toimenpiteillä väestön ikääntymiseen sekä saatu laskettua ympäri-vuorokautiseen laitoshoitoon odottavien määrää arviointikertomuksen havainnosta 70 henkilöä kaupunginhallituksen vastauksen antohetken tilanteeseen 53 henkilöä. Seinäjoen Ammattikorkeakoulu on käynnistämässä Seinäjoen kaupungin ja Into Seinäjoki Oy:n kanssa kampanjaa Seinäjoen vetovoiman lisäämiseksi.

Kaupunkistrategian talouden tavoitteet eivät toteutu-

neet vuosikatteen ja velkaantumisen pysäyttämisen osalta. Kaupunginhallituksen vastauksen mukaan vuosikatteen nostaminen ja investointien alentaminen vastaamaan toisiaan ja velkakehityksen pysäyttäminen näyttää erittäin vaikealta. Vuoden 2019 talousarvioehdotuksen valmistelussa jouduttiin luopumaan näistä tavoitteista. Kaupunginhallituksen vastauksen mukaan kasvun jatkuessa voimakkaana, velkatilanteen korjaaminen ilman merkittäviä uusia päätöksenteon linjauksia ei ole mahdollista. Kaupunginhallitus päätti 10.12.2018 toteuttaa kaupunkistrategian väliarvioinnin ja tarkistamisen vuoden 2019 alussa.

3. Seinäjoen kaupunkistrategia

Kaupunkistrategia on keskeinen osa kaupunkiorganisaation johtamisjärjestelmää. Strategian hyväksymisen jälkeen kaupunginhallitus laatii hallitusohjelman ja kaupungin lautakunnat strategiaa ja hallitusohjelmaa toteuttavat lautakuntaohjelmat. Kaupunkistrategia ja ohjelmat ohjaavat vuosittaisen talousarvion laadintaa. Seinäjoen kaupunginvaltuusto hyväksyi helmikuussa 2018 uuden kaupunkistrategian vuosille 2018–2025. Tavoitteina korostuvat kasvu ja tahto kehittyä yhtenä Suomen kasvukeskuksista. Seinäjoen visiona on olla tekemisen ja onnistumisen kaupunki. Toimintaa ohjaavina arvoina ovat tahto, rohkeus ja vastuullisuus.

Seinäjoen visiona on olla tekemisen ja onnistumisen kaupunki.

Kaupunkistrategia sisältää viisi strategista valintaa, joista ensimmäinen on yrittäjyys. Seinäjoen kaupungissa halutaan ylläpitää erinomainen yritysilmapiiri ja yhteistyö yrittäjäjärjestöjen ja yksittäisten yritysten kanssa. Seinäjoen vahvuuksia yrittäjyystävällisenä kaupunkina ovat sijainti Suomen kasvukäytävällä, vahvat kärkitoimialat, monipuolinen elinkeinorakenne ja pk-yritysten runsas lukumäärä. Yritysten tukena on kaupungin, kehittäjäyhteisöjen ja kolmannen sektorin yhteistyöverkosto.

Vuonna 2018 Seinäjoki menestyi erinomaisesti yrittäjyyteen liittyvissä valtakunnallisissa tutkimuksissa. Suomen Yrittäjien toteuttama elinkeinopoliittinen mit-

*taristo tutkii kuntien ja yrittäjien yhteistyötä sekä elinkeinopolitiikan tilaa valtakunnallisesti, alueellisesti ja kuntakohtaisesti. Yli 50 000 asukkaan kunnista voittaja oli Seinäjoki. Taloustutkimuksen toteuttamassa Kuntien imago 2018 -tutkimuksessa Seinäjoki sai myös ykkössi-jan. Kysely kohdistui yritysjohdolle ja Seinäjoki sai positiivista palautetta erityisesti kasvusta, sijainnista ja yritysmyönteisyydestä. Positiivinen viesti auttaa Seinäjokea viemään eteenpäin elinkeinoelämän kehittämiseen liittyviä investointeja. Alkuvuodesta 2019 julkistettiin vielä EK:n Kuntaranking, jonka mukaan Seinäjoen seutukunta sai ykkössi-jan Suomen parhaana alueena harjoittaa yritystoimintaa. **Menestyminen yrittäjämyynteisyyttä mittaavissa valtakunnallisissa tutkimuksissa on ollut merkittävä onnistuminen Seinäjoen kaupungille ja osoittaa vahvaa panostusta yrittäjyystävälliseen toimintaan.***

Yksi strateginen valinta on kaupunkiympäristö, jossa tavoitteena on vastata asukkaiden ja yritysten odotuksiin paremmasta kaupunkiympäristöstä sekä kehittää liikumisen palveluita ja rakentaa kestävä kehityksen Seinäjokea. Merkittävimpiä hankkeita ovat asema-alueen rakentaminen sekä Seinäjoen ja Tampereen välisen päärataosuuden kaksoisraiteen suunnittelun ja vaiheittaisen rakentamisen käynnistämisen edistäminen. Molempia hankkeita on työstyetty vuoden 2018 aikana.

Kaupunkistrategia sisältää lisäksi strategiavalinnan hyvät palvelut, joilla on mahdollisuus parantaa elämisen laatua sekä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia.

Yksi strategiavalinta on elämäni Seinäjoki. Seinäjoella on tahto olla avoin ja helposti lähestyttävä kaupunki, jolla on vahva identiteetti, sekä tahto olla Suomen paras kaupunki asukkaille ja yhteisöille. Seinäjoki on henkilöstöstään ylpeä ja uudistuva kaupunki, josta juontuu strategiavalinta hyvän johtamisen Seinäjoki. Johtamiskoulutukseen on panostettu toteuttamalla esimiehille tarkoitettua koulutusohjelmaa vuoden 2018 aikana.

Seinäjoella on tahto olla avoin ja helposti lähestyttävä kaupunki.

Seinäjoen kaupungin kasvu ja kehitys on jatkunut edelleen myönteisenä ja kaupungin asema muiden keskuskaupunkien ja kasvukeskusten joukossa on vahvistunut. Vuoden 2018 lopussa kaupungin asukasluku oli 63 296 henkilöä, jossa on kasvua edellisen vuoden lopun tilanteeseen 1,0 %.

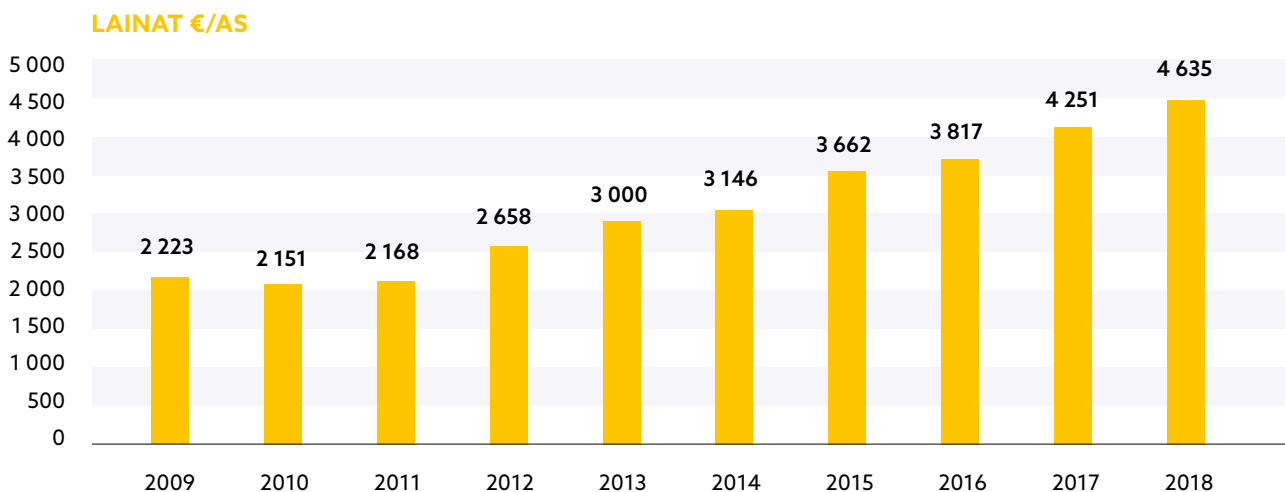
Talouden tavoitteena kaupunkistrategiassa on talouden tasapaino, joka saavutetaan tulopohjaa vahvistamalla, toimintamenojen kasvua hallitsemalla, palvelujen tuottavuutta parantamalla ja mitoittamalla investointitaso tulo-rahituksen mukaiseksi. Talouden tasapainon kehitystä mitataan neljäl-

lä mittarilla, joista kaksi on arvioitavissa tilinpäätösluvuilla.

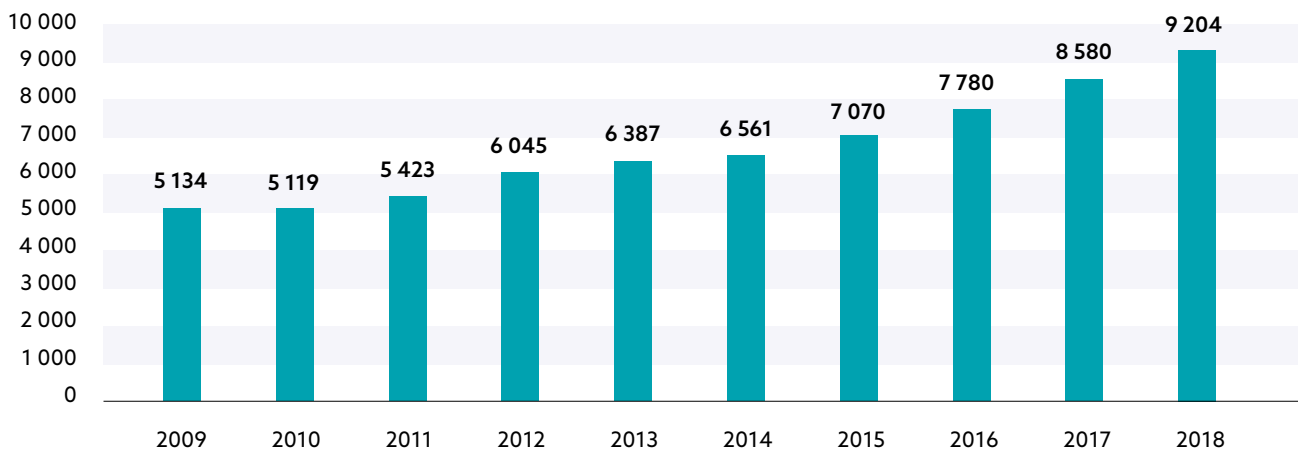
Talouden tavoitteena on vuosikatteen saattaminen nettoinvestointien tasolle, vuosikatteen ollessa vähintään 30 milj. €. Toteutunut vuosikate tilinpäätöksen 2018 mukaan oli 14,5 milj. € ja nettoinvestoinnit 40,9 milj. €. Vuosikate jäi puoleen tavoitellusta arvosta sekä ero nettoinvestointien tasoon on merkittävä.

Talousarvion 2019 ja taloussuunnitelman 2020–2022 mukaan vuosikate ei tule ennustettujen vuosien aikana saavuttamaan tavoitetasoa 30 milj. € tai nettoinvestointien tasoa, joka tulee vuosittain olemaan vaihteluvälillä 32,7–44,1 milj. €.

Toinen mitattava talouden tavoite on lainamäärän kasvun pysäyttäminen ja kaupungin lainamäärän jääminen alle 4 000 €/asukas ja kaupunkikonsernin osalta alle 8 000 €/asukas. Lainamäärissä tapahtui kuitenkin vain kasvua vuoden 2018 aikana ja vuoden lopussa kaupungin lainamäärä oli 4 635 €/asukas ja kaupunkikonsernin 9 204 €/asukas. Alla olevista taulukoista näkee lainamäärän kehityksen:

KONSERNILAINAT €/AS

Velkaantumiskehitystä ei ole saatu pysäytettyä. Investointitaso on ollut korkea ja velkakehitys on pääasiassa muodostunut investointien rahoittamisesta. Vuosikate ei ole useampaan vuoteen riittänyt investointien rahoittamiseen. Kasvava kaupunki joutuu investoimaan merkittävästi uusiin palveluihin. *Taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen kaupungin nykyisessä kasvuvauhdissa*

ja nykyisellä tulopohjalla ei ole todennäköistä. Seinäjoen kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 10.12.2018 toteuttaa kaupunkistrategian väliarvioinnin ja tarkistamisen vuoden 2019 alussa niin, että valtuusto päättää kaupunkistrategian tarkistamisesta viimeistään kesäkuun 2019 kokouksessa.

Helmikuussa 2018 julkaistu Seinäjoen kaupunkistrategia 2018–2025 sisältää viisi strategiavalintaa. Ensimmäinen strategiavalinta on ”yrittäjyys” ja Seinäjoen kaupunki menestyi erinomaisesti yrittäjyyttä mittaavissa valtakunnallisissa tutkimuksissa vuoden 2018 aikana. Ykkössija tuli Suomen Yrittäjien Elinkeinopoliittisessa mittaristossa, Taloustutkimuksen Kuntien imago 2018 -tutkimuksessa ja Seinäjoen seutukunnalle EK:n Kuntarankingissa. Menestyminen yrittäjyysnäkökulmasta mittaavissa valtakunnallisissa tutkimuksissa on ollut merkittävä onnistuminen Seinäjoen kaupungille ja osoittaa vahvaa panostusta yrittäjyystävälliseen toimintaan.

Kaupunkistrategian 2018–2025 taloudelliset tavoitteet koskien vuosikatetavoitetta ja velkaantumisen pysäyttämistä eivät toteutuneet vuonna 2018 eivätkä tule talousarvion 2019 ja taloussuunnitelman 2020–2022 mukaan toteutumaan taloussuunnitelmakaudella. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunkistrategia sisältää ristiriidan taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden välillä. Talouden kehityksen suunta on huolestuttava ja vaatii välitöntä reagointia. Päätöksenteossa tulee sitoutua taloudellisesti kestäväan kehitykseen ja strategisten tavoitteiden tulee olla linjassa taloussuunnitelman kanssa.

Tarkastuslautakunta toivoo toimintakertomuksen sisältävän laajemmin kaupunkistrategian toteutumisen analysointia arvioinnin suorittamisen tueksi. Kuntalain mukaan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa, täten talousarviossa asetettujen tavoitteiden linkittyminen Seinäjoen kaupunkistrategiaan tulisi esittää selkeämmin.

4. Taloudellinen tilanne

Kuntien ja kuntayhtymien taloudellinen tilanne on kohentunut viime vuosien aikana, mutta vuonna 2018 rahoitusasema heikkeni merkittävästi. Tulot pysyivät edellisvuoden tasolla kun verotuloissa tapahtui laskua. Verotulojen laskuun vaikuttaa kertaluontoisia tapahtumia, kuten poikkeuksellisen suuret veronpalautukset, kuntien jako-osuuden tarkistus alaspäin ja yhteisöveroon vuonna 2017 kohdistunut suuri kertaerä. Toimintamenoissa taas on todettu aikaisempaa nopeampaa kasvua. Kasvattavia tekijöitä ovat pääasiassa väestön ikääntymisestä johtuva hoito- ja hoivamenojen kasvu, päivähoitomaksujen alentaminen, maakunta- ja soite-uudistuksen valmistelu sekä ansiotason nousu. Ennakotietojen mukaan tulos painui negatiiviseksi 196:ssä kunnassa, joka on noin kaksi kolmasosaa kunnista.

Seinäjoen kaupungissa on vuoden 2019 alussa käynnistetty talouden tervehdyttämiseen liittyvä työ. Projektilla tavoitellaan yhteensä 9,0 milj. € säästöä. Tavoitteeseen on tarkoitus päästä lisäämällä tuloja ja leikkaamalla menoja ja tavoitteeseen tulee päästä ilman verotuksen kiristämistä. Asiakokonaisuus on tarkoitus käsitellä kevään 2019 aikana. Tervehdyttämistyötä ohjaa taloustoimikunta.

TALOUDEN TASAPAINOTUS

Kuntalain 13. luvun 118 §:n mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointineettely voidaan käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai kunnan rahoit-

tuksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahdena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

1. kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen;
2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti;
3. asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän vähintään 50 prosentilla;
4. kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia.

Tunnuslukujen raja-arvot lasketaan vuosittain Tilastokeskuksen ylläpitämistä konsernitilinpäätösten tiedoista.

Vuoden 2018 tilinpäätöksessä Seinäjoella yllä mainituista ns. kriisikuntakriteereistä täyttyivät kohdat 2. ja 4. Seinäjoen kaupungin tuloveroprosentti 21 % ylittää kaikkien kuntien painotetun keskimääräisen tuloveroprosentin 1,16 %:lla. Seinäjoen kaupunkikonsernin suhteellinen velkaantuminen 2018 oli 113 % ja 2017 vastaava tunnusluku oli 108 % kun kuntalaissa määritellyn mittarin mukaan tunnusluku voi olla korkeintaan 50 % kahtena peräkkäisenä vuotena. Muut mainitut kriteerit eivät ylittyneet eikä ns. kriisikuntarajojen ylittyminen ole myöskään rajapinnassa.

TULOSLASKELMAN TARKASTELU

1 000 €	KAUPUNKI		KONSERNI	
	2018	2017	2018	2017
Toimintakate	-336 027	-316 670	-335 500	-314 228
Vuosikate	14 475	29 176	52 245	67 220
Tilikauden tulos	-7 580	9 814	479	21 221
Tilikauden ylijäämä	-7 538	9 893	-1 393	18 558
Toimintatuotot/ toimintakulut	17,5 %	18,4 %	42,9 %	43,1 %
Vuosikate/poistot	65,6 %	150,7 %	101 %	146 %
Vuosikate/asukas	229	465	825	1 072
Asukasmäärä 31.12.	63 296	62 697	63 296	62 697

Toimintakate heikentyi edelliseen tilikauteen verrattuna kaupungin osalta 6 % ja kaupunkikonsernin osalta 7 %. Merkittävin tekijä muutokseen on toimintakulujen kasvu kaupungin osalta 4 % ja kaupunkikonsernin osalta 6 % toimintatuottojen pysyessä lähes edellisen vuoden tasolla. Seinäjoen kaupungin merkittävimmät kuluerät ovat henkilöstökulut (45 % kokonaistoimintamenoista) ja palvelujen ostot (39 % kokonaismenoista). Vuosikate puolittui edellisen tilikauden ennätysvuosikatteesta ja tilikauden tulos muodostui alijäämäiseksi 7,5 milj. €. *Kaupunkistrategian mukainen vuosikatetavoite nettoinvestointien taso ja vähintään 30 milj. € oli käytännössä mahdoton saavuttaa.*

Yksi yleisimmistä kuntien taloutta kuvaavista tunnusluvuista on vuosikate prosenttia poistoista, joka kuvaa kuinka paljon poistoista vuosikate kattaa. Tulo-rahoituksen oletetaan olevan riittävä kun tunnusluvun arvo on 100 %. Seinäjoen kaupungilla arvo 65,6 % jäi alle 100 %:n rajan, mutta kaupunkikonsernilla raja ylittyi. *Luvut osoittavat sen, että tulo-rahoitus ei ole riittävä Seinäjoen kaupungin poistojen kattamiseen.*

Seinäjoen kaupungin rahoitustuotot 2018 olivat 9,4 milj. € ollen 2 % tuloslaskelman kokonaistuotoista. Tilikaudella 2017 rahoitustuotot olivat 8,9 milj. € ja osuus kokonaistuotoista oli sama 2 %. *Tarkastuslautakunta haluaa nostaa huomiona esiin, että kaupungin rahoitustuotoista 8,7 milj. € eli 93 % muodostuu konserniyhtiöiltä perittävistä korkotuotoista, osingoista ja takausprovisioista. Ilman tätä erää kaupungin vuosikatteeksi 2018 olisi muodostunut 5,7 milj. €.*

Seinäjoen kaupungin rahoituskulut 2018 olivat 2,0 milj. € ollen 0,5 % tuloslaskelman kokonaiskuluista. Tilikaudella 2017 rahoituskulut olivat 2,2 milj. € ja osuus kokonaiskuluista oli 0,5 %. Kaupunkikonsernin osalta vastaavat luvut olivat 2018 5,5 milj. € / 0,8 % ja 2017 5,8 milj. € / 0,9 %. Korkotaso on merkittävän alhaisella tasolla Euroopan talousalueella. *Markkinoilla odotetaan korkotason nousua ja kaupunkikonsernin lainakanta huomioiden muutoksella on olennainen vaikutus vuosikatteeseen.*

RAHOITUSLASKELMAN TARKASTELU

1 000 €	KAUPUNKI		KONSERNI	
	2018	2017	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirta	-25 415	-17 005	-54 596	-60 356
Rahoituksen rahavirta	25 744	18 992	51 049	58 764
Rahavarat 31.12.	2 388	2 059	63 763	67 381
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 v.	-94 341	-96 615	-208 000	-192 000
Investointien tulo-rahoitus	35,4 %	59,4 %	49,6 %	51,9 %
Lainanhoitokate	0,5	1,0	0,9	1,5
Kassan riittävyys	1,8 pv	1,6 pv	30 pv	33 pv

Toiminnan ja investointien rahavirran negatiivinen saldo ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa. Kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Tunnusluku toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta on merkittävän negatiivinen 94,3 milj. € ja konsernitasolla 208 milj. €. Merkittävin vaikutus tunnusluvun negatiivisuuteen on investointimenoilla, jotka 2018 olivat 49,9 milj. € ja konsernitasolla 105,3 milj. €.

Rahoituksen positiivinen rahavirta osoittaa, että lainanotto on lisääntynyt. Pitkäaikaisten lainojen lisäys 2018 oli 38,8 milj. € ja konsernitasolla 83,2 milj. €. Tunnusluku lainanhoitokate kertoo, että tulo-rahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2. *Lainanhoitokate on heikko niin kaupungin kuin kaupunkikonsernin osalta,*

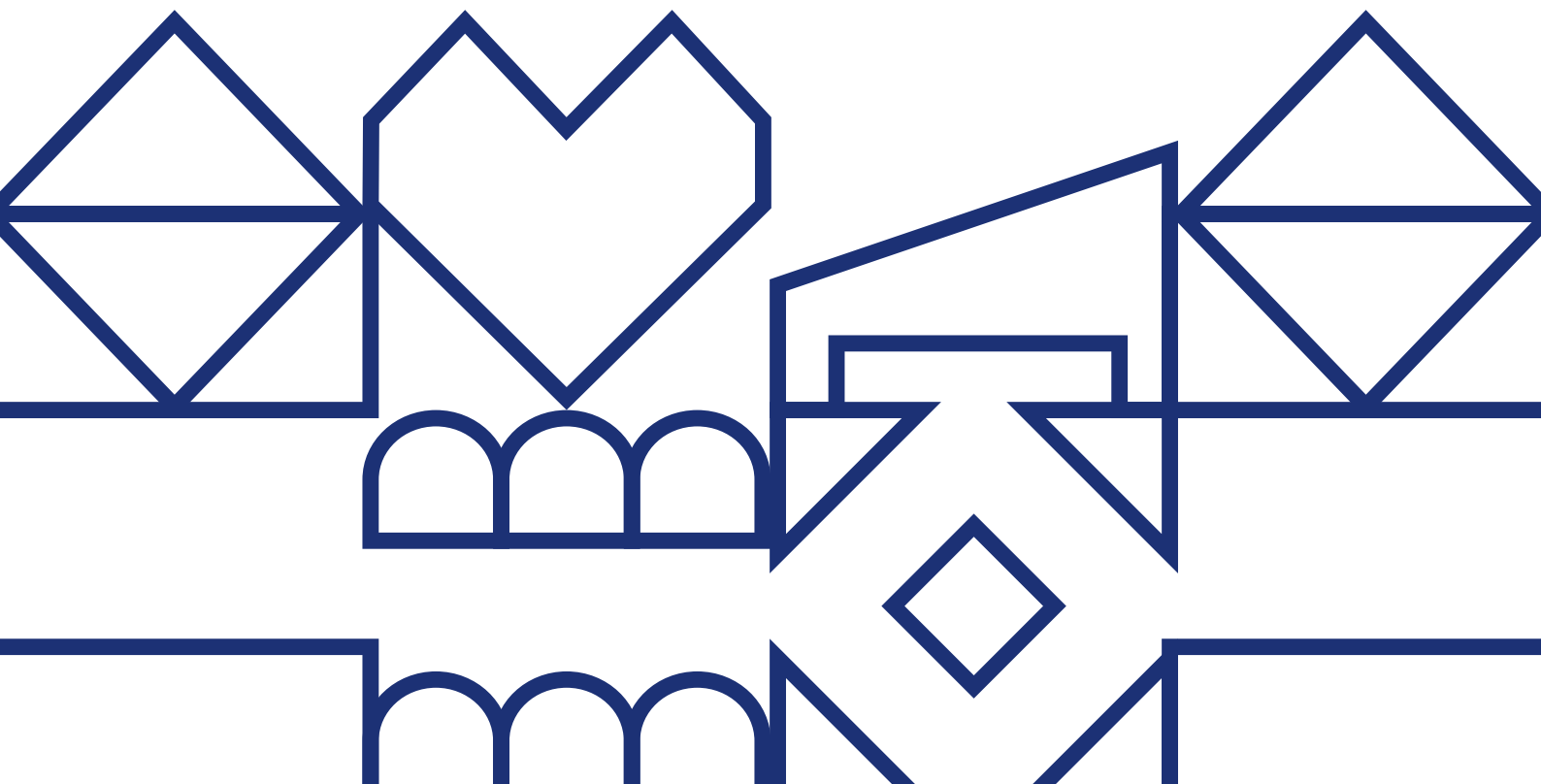
joka osoittaa, että vieraan pääoman hoitoon on jouduttu ottamaan lisälainaa.

Rahavarat tilinpäätöshetkellä olivat 2,4 milj. € ja kassan riittävyys 1,8 päivää. *Kassan riittävyys kuvaa kuinka monen päivän maksut voidaan kattaa rahavaroilla.*

1,8 päivää on erittäin kireä ja vaatii tiukkaa kassanhallintaa, jotta kaupungin velvoitteet saadaan suoritettua.

Tunnuslukuista toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta sekä kassan riittävyys on laadittu alla esitetty taulukko, jossa Seinäjoen kaupungin tunnuslukuja verrataan vertailukaupunkien vastaaviin lukuihin.

1 000 €	TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRRAN KERTYMÄ 5 V.	KASSAN RIITTÄVYYS
Hämeenlinna	-40 255	73 pv
Joensuu	-56 839	63 pv
Jyväskylä	-38 000	2,7 pv
Kouvola	-39 680	15 pv
Kuopio	12 134	15 pv
Lahti	-115 600	34 pv
Pori	-5 000	4,1 pv
Rovaniemi	8 175	32 pv
Seinäjoki	-94 341	1,8 pv

TASEEN TARKASTELU

1 000 €	KAUPUNKI		KONSERNI	
	2018	2017	2018	2017
Taseen loppusumma	603 035	580 434	1 113 006	1 058 484
Oma pääoma	251 941	259 487	358 690	361 208
Omavaraisuusaste	41,9 %	44,9 %	34 %	35 %
Suhteellinen velkaantuneisuus	84,0 %	76,8 %	113 %	108 %
Velat ja vastuut % käyttötuloista	84,4 %	72,4 %	129 %	124 %
Kertynyt ylijäämä	35 938	43 477	112 563	113 650
Lainakanta	293 348	266 509	582 564	537 916
Lainakanta/asukas	4 635	4 251	9 204	8 580
Lainasaamiset	112 533	105 421	274 000	115 000

Omavaraisuusasteen tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. Tunnusluvun ollessa alle 50 %, on kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo kuinka paljon käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Velat ja vastuut % käyttötuloista kertoo kuinka paljon käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. *Konsernitasolla suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo ylittää jopa 100 %:n rajan. Niin kaupungin kuin konsernin lainakanta ja lainakanta jaettuna asukasta kohden onkin merkittävästi korkea. Suhteellisen velkaantumisen taso ylittää kriisikunnan rajan ja luvut ovat edelleen heikentyneet edelliseen tilinpäätökseen verrattuna.* Viereisellä palstalla olevassa taulukossa on verrattu kaupungin ja kaupunkikonsernin lainakantaa asukasta kohden laskettuna vertailukaupunkien vastaaviin lukuihin.

1 000 €	LAINAKANTA/ ASUKAS	KONSERNI- LAINAKANTA/ ASUKAS
Hämeenlinna	3 521	6 402
Joensuu	3 064	6 621
Jyväskylä	2 412	7 776
Kouvola	2 796	4 489
Kuopio	2 889	8 049
Lahti	6 643	9 678
Pori	3 052	5 914
Rovaniemi	3 177	4 268
Seinäjoki	4 635	9 204

INVESTOINTIEN TARKASTELU

Seinäjoen kaupungin ja kaupunkikonsernin investointitaso on ollut merkittävän korkea. Tilikaudella 2018 kaupungin nettoinvestoinnit olivat 40,9 milj. € ja konsernitason nettoinvestoinnit olivat 105,3 milj. €. Tilikaudella 2017 kaupungin nettoinvestoinnit olivat 49,1 milj. € ja konsernitason 129,5 milj. €. *Tarkastuslautakunta haluaa huomiona nostaa esiin, että kaupungin tytäryhtiöiden investoinneista 4,9 milj. € kohdistuu kaupungin palveluja tuottavaan toimintaan. Investoinnit sisältyvät konsernitilinpäätöksen tunnuslukuihin, mutta investointeja koskeva päätösprosessi kaupungin ja tytäryhtiön hallinnossa eroaa toisistaan.*

Tilikaudella 2018 merkittävimpiä yksittäisiä investointiprojekteja ovat olleet:

- Virastotalo 3,7 milj. €,
- Jäähallin peruskorjaus 3,4 milj. €,
- Kaupungintalon peruskorjaus 3,3 milj. € ja
- Teatteriteknikan peruskorjaus 2,2 milj. €.

Konserniyhtiöiden merkittävimpiä investointiprojekteja ovat olleet:

- Seinäjoen Energia -konsernin investoinneista 22,2 milj. € merkittävimpiä projekteja olivat vesi-, kaukolämpö- ja sähköverkkojen laajennus- ja saneerausinvestoinnit sekä Kyrkösjärven voimalaitos,
- Into Seinäjoki -konsernin investoinneista 13,2 milj. € merkittävin osa muodostuu Finn-Power Oy:n teollisuushallikiinteistöinvestoinnista,
- Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän Seinäjoen kaupungille kuuluva osuus investoinneista oli 8,1 milj. €,
- Seinäjoen Koulutuskuntayhtymän Seinäjoen kaupungille kuuluvista investoinneista 6,5 milj. € merkittävin osa muodostuu Kurikan kampuksen rakennushankkeesta,
- Kiinteistö Oy Seinäjoen Ruokatalon investointi 4,9 milj. € on rakenteilla oleva ruokatalo, jonne keskittään Seinäjoen kaupungin keskuskeittiö, keskusvarasto sekä toimitiloja ja
- Seinäjoen Ammattikorkeakoulu -konsernin investoinneista 3,8 milj. € merkittävin osa muodostuu Kampustalon laajennuksesta.

VASTUUSITOUMUSTEN TARKASTELU

1 000 €	KAUPUNKI		KONSERNI	
	2018	2017	2018	2017
Omasta puolesta annetut vakuudet	22	17	263	250
Vuokravastuut	949	211	89 216	98 670
Leasingvastuut	969	1 177	5 786	3 712
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta	219 572	198 687	238 998	208 374
Takaukset muiden puolesta	27 399	36 766	33 767	0
Osuus kuntien takauskeskuksen takausvastuista	357 813	347 377	0	0

Takaukset ovat yhteensä 247,0 milj. €. Edelliseen vuoteen verrattuna takausvastuiden määrä on laskenut 11,5 milj. €. *Kaupunginhallitus ei ole nähnyt takausvastuisiin liittyvän riskejä, mutta tarkastuslautakunta haluaa nostaa esiin, ettei kaupungin talous kestä takausvastuiden realisoitumista.*

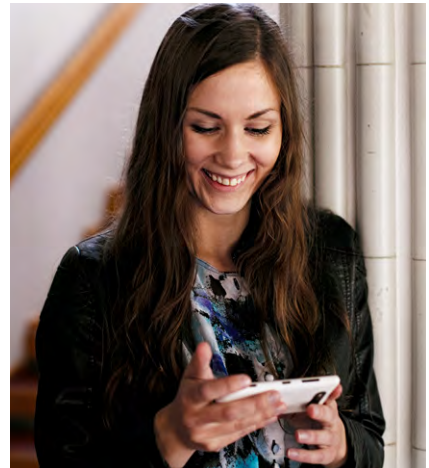
Seinäjoen kaupungin korkokulut ovat laskeneet 13 % edelliseen tilikauteen verrattuna lainakannan kasvaessa 10 %. Korkotaso on pysynyt maltillisena sekä lainaneuvotteluissa onnistuttiin vuoden 2018 aikana.

Seinäjoen kaupungin talous kehittyi vuoden 2018 aikana heikompaan suuntaan. Seinäjoen kaupunki ylittää kuntalain mukaisista neljästä kriisikuntakriteeristä kaksi. Tunnuslukuista on todettavissa, että niin menojen kattamiseen kuin vieraan pääoman lyhentämiseen on jouduttu ottamaan lisälainaa. Korkokehitys on ollut maltillista, mutta odotettavissa oleva korkotason nousu muodostuu rahoitettavaksi tulevana vuosina. Kaupungin talous ei myöskään kestäisi takausvastuiden mahdollista realisoitumista, tosin riski takausvastuiden realisoitumiseen nähdään erittäin pienenä. Tilinpäätöshetken rahavaroilla katetaan toiminta 1,8 päiväksi (1,6 päiväksi tilinpäätöshetkellä 31.12.2017). Kassan riittävyys on erittäin kireä ja vaatii tiukkaa kassanhallintaa, jotta kaupungin velvoitteet saadaan suoritettua. Kaupungin rahoitustuotoista 93 % muodostuu kaupungin tytäryhtiöiltä perittävistä korkotuotoista, osingoista ja takausprovisioista.

Seinäjoen kaupungin ja kaupunkikonsernin lainakannan kasvu on jatkunut voimakkaana sekä erottuu vertailukaupunkien asukaskohtaisesta lainakannasta. Kehitys on jatkunut useamman vuoden ajan. Merkittävin syy velkaantumisen kasvuun on investointitason kasvu. Myös kaupungin toimintamenot ovat kasvaneet tulokehityksen pysyessä edellisen vuoden tasolla.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan velkaantumiskehitys tulee saada hallintaan. Kaupunkistrategiassa ja päätöksenteossa tulee sitoutua taloudellisesti kestäväan kehitykseen.

5. Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toimialakohtainen toteutuminen

Tarkastuslautakunnan yhtenä tehtävänä on arvioida ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonserneissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Toiminnalliset ja taloudelliset

tavoitteet kaupunginvaltuusto hyväksyy talousarviossa ja taloussuunnitelmassa. Tavoitteiden toteutumista on arvioitu tilinpäätöksessä esitetyn toteutumisvertailun sekä kokouksissa käsitellyn tiedon perusteella.

Tavoitteiden tulee Kuntaliiton suositusten mukaan olla määrällisesti ja laadullisesti mitattavissa. Toteutumisvertailun osuus tilinpäätöksessä sisältää toimintavuoden yleistä sanallista kuvausta eivätkä tavoitteet ole pääosiltaan mitattavissa olevia ja siten toteutumisen, vertailukelpoisuuden ja kilpailukykyisyyden tunnistaminen ja arviointi on haastavaa. Onnistumiset ja toisaalta tavoitteesta jäämiset eivät erotu.

Vuodelle 2019 laaditun talousarvion rakennetta on muutettu tavoitteena tiivistää esittämistapaa sekä kehittää mittaristoja. Tarkastuslautakunta edelleen suosittelee talousarviorakenteen kehittämistä siten, että:

- strategiset tavoitteet linkitetään selkeämmin kaupunkistrategian mukaisiin tavoitteisiin, esimerkiksi laatimalla talousarvioon erillinen strategiaosa,
- operatiiviset tavoitteet rajataan olennaisimpiin toimintoihin ja vuositavoitteisiin ja
- tavoitteelle määritellään tavoitearvo, johon tavoitteen toteutumista verrataan.

Tavoitteiden esitystavan tulee olla tilinpäätöksen lukijalle informatiivinen ja arvioitavissa oleva.

Lisäksi tarkastuslautakunta kaipaa analyysiä, mikäli asetettua tavoitetta ei ole saavutettu, jotta tunnistetaan mahdolliset kehityskohteet ja parannustoimenpiteet – mikä edesauttoi tavoitteen saavuttamista ja toisaalta mitä voitaisiin jatkossa tehdä paremmin.

5.1. KONSERNIPALVELUT

1 000 €	TA 2018	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama	Poikkeama- %
Vaalit	-193	-193	-38	155	81 %
Tarkastustoimi	-145	-145	-116	29	20 %
Yleishallinto	-5 559	-5 869	-9 947	-4 078	-69 %
Hallintopalvelut	-936	-936	-817	119	13 %
Henkilöstöpalvelut	-1 788	-1 788	-2 211	-423	-23 %
Talouspalvelut	-6 273	-6 273	-4 491	1 782	28 %

Avustukset on maksettu talousarvion sisältämien määrärahojen mukaisesti. Yleishallinnon tulosalueen poikkeama talousarvioon verrattuna muodostuu talousarvion 2018 sisältämästä kohdentamattomasta säästötavoitteesta. Tämä säästötavoite on voitu kattaa talousarvion eri tulosalueilla syntyneillä säästöillä.

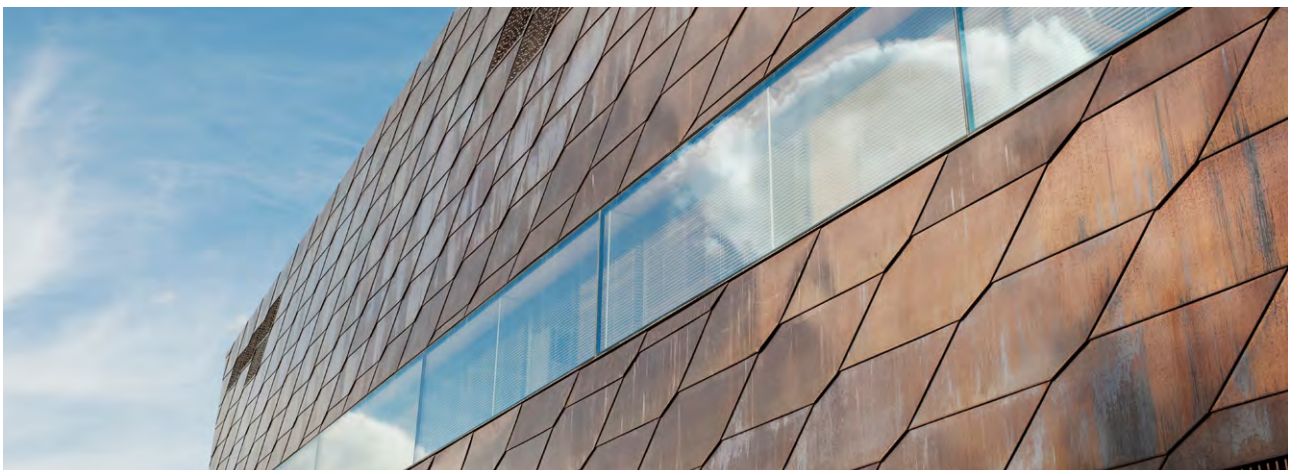
Sähköisten toimintatapojen ja sähköisen säilyttämisen edistämistä varten toteutettiin viranhaltijapäätösten sähköinen allekirjoittaminen Laari-asianhallintajärjestelmän osalta. EU:n tietosuoja-asetusta ryhdyttiin noudattamaan 25.5.2018 alkaen, johon liittyen kaupunginhallitus hyväksyi uudet tietoturva- ja tietosuojapolitiikat sekä järjestettiin koulutusta henkilökunnalle. Valtuusto hyväksyi 1.3.2018 alkaen voimaan Seinäjoen kaupunkikonsernin yhtiöiden, yhteisöjen ja säätiöiden omistajapolitiikan, omistajapolitiittiset linjaukset, Seinäjoen kaupungin konserniohjeen ja hyvä hallintotapa Seinäjoen kaupunkikonsernissa. Lisäksi kaupunginhallitus hyväksyi 5.6.2018 Seinäjoen kaupungin tytäryhtiöiden, yhteisöjen ja säätiöiden sekä eräiden muiden yhteisöjen salkutuksen, jolla on toteutettu yhtiökohmainen tarkastelu omistajan näkökulmasta.

Henkilöstöpalvelujen tulosalue sisältyi vuoden 2018 arviointikohteisiin ja käsitellään myöhemmin luvussa 6.4. Taloushallinnossa muun muassa rahoitukseen liitty-

vä tavoite saavutettiin. Vieraan pääoman korkorasituksen tavoitteena oli enintään Euribor +1 % kun tilikaudella 2018 nostetun talousarviolainan kiinteä korko oli 0,759 %. Vieraan pääoman kustannus on lainamäärän kasvusta huolimatta alentunut ja lainasalkun riskien kartoittamista jatkettiin edelleen. Tietohallinnon yksikössä edettiin valtionhallinnon linjausten mukaisesti digitalisoimalla prosesseja ja palveluja. Esimerkiksi varhaiskasvatuksessa vietiin tuotantoon täysin digitaalinen asiointikokonaisuus hoitopaikan hausta päätösten tiedoksi saattamiseen asti. Myös EU:n tietosuoja-asetuksen edellyttämät muutokset toteutettiin vuonna 2018. Materiaalihallinnon yksikössä

Varhaiskasvatuksessa vietiin tuotantoon täysin digitaalinen asiointikokonaisuus hoitopaikan hausta päätösten tiedoksi saattamiseen asti.

lisättiin hankintojen valmistelua loppukäyttäjän kanssa sekä hyödynnettiin hankintojen valmisteluvaiheessa toimittajien kanssa käytäviä markkinavuoropuheluita ja tietopyyntöjä.

5.2. SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMIALA

1 000 €	TA 2018	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama	Poikkeama- %
Soten hallinto	-1 503	-1 503	-1 394	109	7 %
Sosiaalityö	-40 954	-42 454	-43 791	-1 337	-3 %
Ikäihmisten palvelut	-29 549	-30 149	-30 151	-2	0 %
Terveystoimiala	-115 613	-118 513	-118 779	-265	0 %
Ympäristö- terveydenhuolto	-578	-578	-491	88	15 %

Sosiaali- ja terveystoimialan tulosalueista tarkastuslautakunnan vuoden 2018 arviontikohteina olivat tulosalueet sotien hallinto, sosiaalityö (kappale 6.4.) ja terveydenhuolto (kappale 6.5.). Lisäksi tarkastuslautakunta pyysi ikäihmisten palvelujen tulosalueelta lisäselvityksen valvontaviranomaisen tarkastushavainnoista ja Seinäjoen kaupungin valvontatoimenpiteistä tehostetun palveluasumisen yksiköissä. Lisäselvityksen arviointi on esitetty kappaleessa 6.8.

Soten hallinto tulosalue muodostuu hallinto- ja talouspalveluista, lakipalveluista, rikos- ja riita-asioiden sovittelutoiminnasta sekä talous- ja velkaneuvonnasta. Hallintoa kehitetään niin, että toimintatavat, tehtävien organisointi ja resurssit tukevat taloudellisesti ja tehokkaasti toimialan tulosalueita ja niiden tehtäviä. Vuonna 2018 lakipalvelut toimittivat ajoissa viranomaisille pyydytetyt lausunnot ja selvitykset. Sovittelutoiminnan määrätavoitteesta jäätin hieman, mutta tavoitteesta jäämisellä ei ollut merkittävää vaikutusta yksikön toimintaan. Talous- ja velkaneuvonnassa keskimääräinen jonon pituus 69–90 päivää ylitti tavoitetason 60 päivää. Talous- ja velkaneuvonta siirtyi 1.1.2019 alkaen valtion suorittamaan toimintaan. Uuteen EP POTTI -potilastietojärjestelmään siirtyminen vuoden 2018 aikana aiheutti viiveitä muun muassa laskutukseen. Saadun selvityksen mukaan järjestelmävaihdoksessa on varmennettu tiedon siirron täydellisyys ja oikeellisuus eikä viiveitä ole havaittu enää käyttöönoton jälkeen.

Ikäihmisten palvelujen tulosalueen ikäihmisten asiakasohjausyksikön yleisessä ohjauksessa ja neuvonnassa sekä hyvinvointia tukevilla palveluilla toteutuneiden tapahtumien lukumäärät ylittivät tavoitearvon. Asiakasohjausyksikön toiminta aloitettiin vuonna 2016 ja tie-

dottamisen myötä ohjautuminen neuvontaan, ohjauspalveluun sekä yleisesti koko yksikköön on kasvanut. Yksikköön saatiin lisäresurssia vuonna 2018. Kotihoidon osalta kotikäyntien suhteellinen osuus asiakkaisiin verrattuna oli tavoitearvoa korkeampi. Yleisenä tavoitteena on, että ikäihmisillä on mahdollisuus asua kotona entistä pidempään ja siten kotona hoidetaan entistä enemmän hoitoa tarvitsevia asiakkaita. Kotihoitoa ostettiin arvioitua enemmän ostopalvelutuottajilta sekä omaa toimintaa kehitettiin muun muassa perustamalla sijaispooli. Vuonna 2018 suoritettua kotihoidon asiakas-

Yleisenä tavoitteena on, että ikäihmisillä on mahdollisuus asua kotona entistä pidempään ja siten kotona hoidetaan entistä enemmän hoitoa tarvitsevia asiakkaita.

tyytyväisyyskyselyn tulosten mukaan 85 % vastanneista antoi hyvän tai kiitettävän arvosanan kotihoidolta saatuaan palvelusta ja 98 % koki, että kotihoidon henkilökunta kohtelee heitä hyvin. Kehittämiskohteena esiin nousi se, että osalla asiakkaista on vaikea hahmottaa omahoitajuutta. Vuoro- ja lyhytaikaisten hoitopaikkojen käyttöaste toteutui tavoitetta matalampana. Valmisteilla ollut sähköinen asiakashallintajärjestelmäpilotti tulisi tuomaan tehokkuutta paikkojen käyttöön. *Saadun selvityksen mukaan helmikuun 2019 lopussa tehostetun palveluasumisen paikkaa odottavia kriteerit täyttäviä hakijoita oli kymmenen. Lukumäärä on laskenut merkittävästi edelliseen vuoteen verrattuna.*

5.3. SIVISTYKSEN JA HYVINVOINNIN TOIMIALA

1 000 €	TA 2018	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama	Poikkeama- %
Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan hallinto	-405	-405	-660	-255	-63 %
Perusopetus	-51 031	-51 031	-50 311	719	1 %
Erityispalvelut	-3 755	-3 755	-4 735	-980	-26 %
Varhaiskasvatus	-43 092	-43 092	-40 057	3 035	7 %
Lukiokoulutus	-8 564	-8 564	-8 598	0	0 %
Kansalaisopisto	-2 098	-2 098	-2 057	41	2 %
Ammatillinen koulutus	-428	-428	-414	13	3 %
Kirjastopalvelut	-4 208	-4 208	-4 261	-54	-1 %
Kulttuuripalvelut	-1 136	-1 136	-1 216	-80	-7 %
Museopalvelut	-947	-947	-975	-28	-3 %
Liikuntapalvelut	-6 493	-6 493	-6 605	-112	-2 %
Nuorisopalvelut	-1 857	-1 857	-1 737	120	6 %

Perusopetuksen tulosalue sisältyi vuoden 2018 arviointikohteisiin ja käsitellään myöhemmin luvussa 6.7.

Erityispalveluissa avustajatarve on edelleen kasvanut. Kouluilta, huoltajilta ja terveydenhuollosta tulee vaatimuksia, toiveita, pyyntöjä ja lausuntoja avustajatarpeesta ja suhteessa yhteydenottoihin voidaan todeta, ettei avustajia ole toivottua määrää. Oppilailla on todettu lisääntyvää psyykkistä oireilua ja erityisesti vaativan tuen tarpeessa olevien lasten kuntoutus on vaikeasti hoidettavissa pelkästään koulun erityisopetus- ja avustajapalvelulla. Kehitystyötä ongelman eteen tehdään, mutta kehittämiskohteena olisi vielä koulupsykologien virkojen perustaminen.

Varhaiskasvatuksen paikkamäärät ovat olleet tavoitetta korkeammat. Merkittävin vaikutus on ollut uudella yksiköllä Taikalla. Päivähoitopaikkojen täyttöaste- ja käyttöastetavoitteet saavutettiin. Palvelusetelipäiväkotien kustannustaso kaupungille oli hieman kaupungin omaa toimintaa edullisempaa.

Kirjastopalveluiden määrätavoitteet ylittyivät vuonna 2018 muiden paitsi digitaitojen opastuksen osalta. Kirjas-

tokäyntejä toteutui vuonna 2018 yhteensä 511 422. Toimipisteiden aukioloaikoja pidennettiin vuoden 2018 aikana. Kansallisen kirjastopalveluiden asiakaskyselyn kokonaisarvosana oli 9,15 valtakunnallisen keskiarvon ollessa 8,8. Vuoden 2017 taloudellisten vertailutietojen mukaan Seinäjoen kirjastopalvelut toimii selkeästi vertailukirjastoja ja koko maan keskiarvoa taloudellisemmin.

Kansallisen kirjastopalveluiden asiakaskyselyn kokonaisarvosana oli 9,15 valtakunnallisen keskiarvon ollessa 8,8.

Vuonna 2018 oltiin mukana järjestämässä isoja urheilutapahtumia. Jalkapallon U19 EM-turnaus järjestettiin yhdessä Palloliiton ja Vaasan kaupungin kanssa. Kokonaisuudessaan otteluissa kävi 37 093 katsojaa, joista Seinäjoella 13 896 katsojaa. Lisäksi Seinäjoella järjestettiin Fin5 rastiviikot ja opiskelijoiden suunnistuksen MM-kilpailut.

5.4. KAUPUNKIYMPÄRISTÖN TOIMIALA

1 000 €	TA 2018	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama	Poikkeama- %
Kaupunkiympäristön toimialan hallinto	-982	-982	-1 069	-87	-9 %
Toimitilat	14 754	13 999	13 439	-560	-4 %
Kiinteistö- ja paikkatietopalvelut	7 316	7 116	10 974	3 857	54 %
Yhdyskuntatekniikka	-12 202	-12 202	-10 950	1 252	10 %
Kaupunkisuunnittelu ja kaavoitus	-779	-779	-672	106	14 %
Rakennusvalvonta	-70	-70	188	257	369 %
Ympäristönsuojelu	-317	-317	-223	93	30 %

Toimitilojen tulosalueen yksikkö suunnittelu suorittaa työohjelman mukaiset rakennussuunnittelutehtävät uudisrakennuksia, peruskorjauksia sekä kunnossapitotöitä varten talousarvion määrärahojen ja niiden määrittelemien aikataulujen sekä havaittujen ylläpito- ja kunnossapitotarpeiden mukaan. Vuonna 2018 suunnittelun tulosityksikön tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Merkittävimpiä omia suunnittelukohteita vuonna 2018 oli Tammikampuksen suunnittelu, joka on saadun ar-

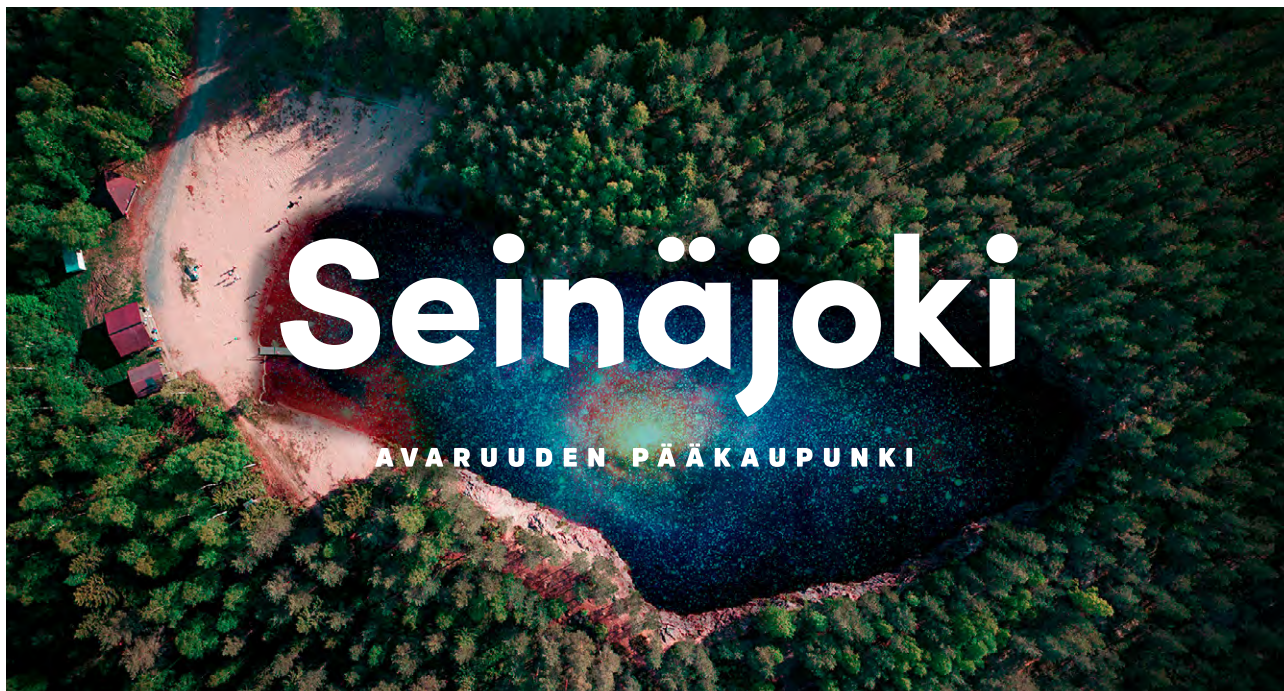
Merkittävimpiä omia suunnittelukohteita vuonna 2018 oli Tammikampuksen suunnittelu.

vion mukaan toteutumassa kustannusvarauksen puitteissa. Muita merkittäviä omia suunnittelukohteita olivat Pohjan nuorisotalon remontti sekä Simunanrannan ja Västinkartanon vanhainkotien muutossuunnittelu asumisyksiköiksi. Hankkeet ovat valmistuneet vahvistettujen kustannusarvioiden ja aikataulujen mukaan pois lukien Pohjan nuorisotalon remontti, jossa hankkeen purkutöiden yhteydessä ilmeni vikapaikkoja ja haitta-aineita siinä määrin, että remonttia jouduttiin laajentamaan alkuperäisestä hankelaajuudesta ja tästä

aiheutuvan lisämäärärahan budjetointi huomioidaan lisätalousarviossa 2019. Västinkartanon osalta loppuun saattamisen kustannusarviotarkastelut tehdään myös lisätalousarvion 2019 käsittelyn yhteydessä. Västinkartanossa syy mahdolliselle lisätalousarviolle muodostuu käyttöön sovitavan työtavan vaikutuksesta, jonka budjettia korottavaa vaikutusta ei osattu täysin ennakoida.

Merkittävimmät rakennuskohteet vuonna 2018 ovat olleet kaupungintalon ja virastotalon peruskorjaukset, Västinkartanon asumispalvelun peruskorjaus, Jouppilanvuoren jäähallin peruskorjaus ja laajennus sekä kaupunginteatterin teatteritekniikan korjaustyöt.

Myyntitulojen osalta ylitettiin asetettu tavoite. Maaomaisuuden myyntitulot olivat 8,6 milj. €, josta kertynyt luovutusvoitto oli 8,2 milj. €. Metsämyyntitulot olivat ennätyselliset 1,1 milj. € tavoitteen ollessa vuoden 2017 tasolla, eli 0,6 milj. €. Maanvuokratulot olivat 1,4 milj. € tavoitteen ollessa 0,9 milj. €. Yhdyskuntatekniikan tulosalueella säästöä syntyi muun muassa palveluiden ostoissa johtuen siitä, että suurten hankkeiden suunnittelukuluja kohdennettiin investointiprojektin kuluksi. Omajohtoista yhdyskuntatekniikan rakentamista saatiin hyödynnettyä, jolloin työn ulkoistaminen pysyi vähäisenä. Katujen investointikustannukset alittivat varatun määrärahan.

5.5. ELINVOIMAN JA KILPAILUKYVYN TOIMIALA

1 000 €	TA 2018	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama	Poikkeama- %
Elinvoima ja kilpailukyky	-8 104	-8 904	-8 892	12	0 %

Seinäjoen kaupunki lanseerasi uuden markkinointikonseptin "Avaruuden pääkaupunki" elokuussa 2018. Uuden konseptin ja sen näyttävän lanseerauksen avulla oli tavoitteena lisätä mielikuvaa kasvavasta, idearikkaasta ja rohkeasta kaupungista sekä sen asukkaista. Vuonna 2018 toteutettiin yhteistyössä Into Seinäjoki Oy:n kanssa rekrytointikampanja, jossa haettiin taivastelijaa kymme-

**Markkinointikonsepti
"Avaruuden pääkaupunki"
lanseerattiin elokuussa 2018.**

nen päivän työsuhteeseen. Molemmat markkinointitoimenpiteet Taivastelija ja Avaruuden pääkaupunki ylsivät kuntamarkkinoinnin SM-kilpailun 12 semifinalistien joukkoon. Palkinnot jaetaan toukokuussa 2019.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikössä laadittiin hyvinvointikertomus 2017–2020, joka esiteltiin tarkastuslautakunnalle elokuussa 2018. Hyvinvointikerto-

mus sisältää useita indikaattoreita ja seurannassa on iso määrä tilastotietoa. Hyvinvointikertomuksen mukaan Seinäjoella käytetään vertailukunnista ja muuta maata enemmän perusterveydenhuollon lääkäripalveluja kaikissa ikäryhmissä. Esimerkiksi liikunta-aktiivisuudella on selkeä yhteys sairastavuuteen, hyvinvointiin ja kuoleisuuteen. Hyvinvointikertomuksen yhteydessä toteutetussa kansalaisraadissa taasen nousi esiin hyvinvointiin merkittävästi vaikuttavana teemana yksinäisyys. Tarkastuslautakunta jatkaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumisen arviointia yksikön suorittaman seurannan edetessä.

**Uuden konseptin ja sen
näyttävän lanseerauksen avulla
oli tavoitteena lisätä mielikuvaa
kasvavasta, idearikkaasta ja
rohkeasta kaupungista sekä
sen asukkaista.**

6. Vuoden 2018 arviontikohteet

6.1. SEINÄJOEN KAUPUNGINTEATTERI OY

1 000 €	TA 2018	TP 2018	Poikkeama	Poikkeama- %
Liikevaihto	1 013 970	1 040 640	26 670	3 %
Liikevoitto / -tappio	-68 452	272 656	341 108	498 %
Tilikauden voitto / tappio	-68 452	271 456	339 908	497 %

Seinäjoen kaupunginteatteri on korkeatasoisen taiteen tuottaja. Se tarjoaa monipuolisia, viihdyttäviä ja koskettavia elämyksiä Seinäjoen alueen asukkaille ja matkailijoille vuoden jokaiselle kuukaudelle. Teatteri on kaupungin keskeinen kulttuuritoimija. Teatteri tavoittaa koko maakunnan, herättää valtakunnallista kiinnostusta ja vahvistaa Seinäjoen kasvua ja kehitystä.

Teatteri tavoittaa koko maakunnan, herättää valtakunnallista kiinnostusta ja vahvistaa Seinäjoen kasvua ja kehitystä.

Kaupungin omistajapoliittisen linjauksen mukaan yhteisössä keskitytään ydintoimintaan ja panostetaan opera-

tiiviseen toimintaan. Merkittävimpinä tavoitteina ovat katsojalukujen sijoittuminen Suomen teattereiden top kymmeneen sekä vakaa talous.

Valtuuston asettamissa määrätavoitteissa on eritelty katsoja- ja näytäntötavoitteet sekä salien käyttöasetavoitteet. *Seinäjoen Kaupunginteatterin omissa ja vierailuesityksissä kävi yhteensä 47 616 katsojaa ja huomioiden muut tapahtumat teatteri tavoitti kokonaisuudessaan 62 471 kävijää kävijätavoitteen ollessa 50 000.* Katsojamäärien vertailu muiden teattereiden kanssa ei ollut arviontikertomuksen laadintahetkellä vielä virallisessa muodossa. Yleisellä tasolla voidaan olla tyytyväisiä Seinäjoen Kaupunginteatterin toteutuneisiin katsojamääriin huomioiden teatterin koko sekä Seinäjoen seudun asukasmäärä. Näytäntöjen kokonaismäärä ylitti asetetun tavoitteen. Ensi-iltoja oli omia esityksiä seitsemän kappaletta ja yksi yhteistyöprojekti. Tavoite oli 6–8 ensi-iltaa.

Teatterisalien täyttöprosentit ovat olleet hyviä ja ylittäneet tavoitteen pois lukien Törnävän paviljonki johtuen muun muassa siitä, että kesän 2018 esitys ei ollut yhtä tunnettu kuin hyvän katsojamäärän vetänyt esitys kesällä 2017. Erityisen korkeat käyttöasteet ovat olleet pienessä näyttämössä Elissa (84 %) ja ravintolanäyttämö Ainossa (83 %). Alvarissa esitetty musikaali Tästä asti aikaa oli suosittu näytös, samoin ravintolanäyttämö Ainossa esitetty Villi 50-luku. Pienessä näyttämössä Elissassa esitetty Nimeni on Susanna sai myös hyvin katsojia. Remontista johtuen syksyllä esitetty Sarjahurmaajat pidettiin Nuorisokeskuksen tiloissa pienemmässä salissa kuin Alvar. Myös Nuorisokeskuksen tiloihin saatiin hyvin yleisöä ja käyttöaste oli 67 %. Kesäteatteriesitys Mallaskosken panimoravintolassa sai 73 %:n käyttöasteen. Kesällä 2019 panostetaan merkittävästi kesäteatteritoimintaan esittämällä Törnävän kesäteatterissa Monty Pythonin spamalot -musikaalikomedia ja alueelle tuotetaan kesäkahvilapalvelut omana toimintana näytösten yhteyteen.

Seinäjoen kaupunginteatteri tavoittelee korkeatasoista, monipuolista ja innovatiivista ohjelmistoa.

Seinäjoen Kaupunginteatteri tavoittelee korkeatasoista, monipuolista ja innovatiivista ohjelmistoa. Yhtiö saa pa-

lautetta medialta arvostelujen kautta sekä yleisöltä suoraan sosiaalisen median kautta. Ohjelmiston monipuolisuuden suoritetaan itsearviointia sekä vertailua muiden teattereiden toimintaan. Katsojien houkuttelu muista maakunnista vaatii myös muita houkuttelevia vierailukohteita Seinäjoelle. Aalto-keskus nostaa kaupunginteatterin profilia kiinnostavana sijaintina. *Kaupunginteatterin tarjoaman kulttuuritarjonnan vaikuttavuutta ei ole mahdollista arvioida mittareiden kautta, vaan vaikutukset näkyvät muissa yhteyksissä.*

Tilikauden tulos ylitti merkittävästi budjetoidun tuloksen.

Seinäjoen Kaupunginteatterin tilikauden tulos ylitti merkittävästi budjetoidun tuloksen, samoin liikevaihto toteutui arvioitua korkeampana. *Tulos on kuitenkin poikkeuksellinen ja johtui pääasiassa pienempien esitystilojen ja supistetun ohjelmiston vuoksi toteutetuista säästöistä henkilöstökuluissa. Normaaliin esitystoimintaan pyritään palaamaan jälleen syksyllä 2019.* Suuren näyttämön tekniikan remontointi vuonna 2018 onnistui hyvin ja pysyi aikataulussa. Remontti jatkuu kesällä 2019 sekä kiinteistön peruskorjausta tehdään vaiheittain. Rahoituksen riittävyys asettaa rajaehdot Seinäjoen Kaupunginteatterin toimintaan. Oma toiminta, kuten näytösten vaatima henkilökunta, lavastus ja ensi-iltojen määrä, sopeutetaan rahoituksen mukaan.

Seinäjoen Kaupunginteatteri Oy:lle asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden voidaan katsoa toteutuneen pääosin. Kokonaisuudessaan teatteri tavoitti 62 471 kävijää ja salien toteutuneet käyttöasteet ovat olleet hyvät. Suuren näyttämön tekniikkaan kohdistunut remontti johti vaihtoehtoisten tilojen käyttöön, joka vaikutti ohjelmiston supistamiseen vuodelle 2018. Poikkeuksellisen hyvä tulos juontui pääasiassa pienempien esitystilojen ja supistetun ohjelmiston vuoksi toteutetuista säästöistä henkilöstökuluissa.

Seinäjoen kaupungin omien ja vierailuesitysten katsojamäärä 47 616 jäi hieman alle valtuuston asettaman tavoitteen 50 000 katsojaa.

6.2. ETELÄ-POHJANMAAN PELASTUSLAITOS -LIIKELAITOS

1 000 €	TA 2018	TP 2018	Poikkeama	Poikkeama- %
Liikevaihto	18 252	17 736	-516	3 %
Liikevoitto / -tappio	-283	-121	161	57 %
Tilikauden voitto / tappio	-252	-97	155	62 %

Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos -liikelaitoksen tehtävänä on pelastustoimen ylläpito ja sen palvelujen tuottaminen. Pelastustoimintaa ohjaavat pelastuslaki, pelastusasetus, yhteistoimintasopimus ja palvelutasopäätöksen määräykset. Sisäasiainministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo

Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitoksen alueorganisaatio on jaettu neljään paloasemaryhmään, paloasemien kokonaislukumäärä on 30 ja paloasemavastaavia on nimetty 27.

pelastustointa ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteiluista ja järjestelyistä sekä yhteen sovittaa eri ministeriöiden ja toimialojen toimintaa pelastustoimessa ja sen kehittämisessä. Aluehallintovirasto valvoo pelastustointa sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa toimialueellaan. Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitoksen alueorganisaatio on jaettu neljään paloasemaryhmään, paloasemien kokonaislukumäärä on 30 ja paloasema-

vastaavia on nimetty 27. Seinäjoen kaupunkiorganisaatiossa Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos -liikelaitos sijoittuu kaupunkiympäristön toimialalle ja toimii kaupunkiympäristölautakunnan alaisuudessa. Pelastuslaitoksen organisaatorakenne uudistettiin vuonna 2018. Hallinto-organisaatiossa pelastusjohtajan alaisuudessa on neljä yksikköä: riskienhallinta, pelastustoiminta, resurssienhallinta ja ensihoito. Organisaatiouudistuksella valmistauduttiin valmisteilla olleeseen sote-maku-uudistukseen sijoittamalla ensihoito omaan yksikköön.

Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos -liikelaitoksen operatiivisen toiminnan laajaan tehtäväkenttään kuuluvat mm. tulipalojen, kuten maasto- ja rakennuspalojen sammuttaminen, pinta- ja kuilupelastus, liikenneonnettomuudet sekä ensivastetehtävät. Lisäksi pelastuslaitos suorittaa turvallisuusviestintää, sammutinhuoltoa, nuohouspalvelua sekä varautumista ja väestönsuojelua. Liikelaitoksessa seurataan jatkuvasti ajankohtaisia aiheita kotimaassa ja globaalisti ja pyritään varautumaan vaikutuksiin mahdollisuuksien mukaan ennakoivasti. Esimerkiksi ilmaston lämpenemisen myötä yleistyneet sään ääri-ilmiöt tuovat omat haasteensa, josta on esimerkkinä kuivan kesän 2018 myötä muodostuneet maastopalot Etelä-Pohjanmaan alueella.

Vuonna 2018 pelastusyksikkö / -yksiköt lähtivät 4 851 hälytystehtävään. Merkittävin määrä tehtävistä muodostui ensivastetehtävistä (1 433), liikenneonnettomuuksista (751) ja automaattisista palohälytyksistä (742). Maastopaloissa oli kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 300 %

Merkittävin määrä tehtävistä muodostui ensivastetehtävistä, liikenneonnettomuuksista ja automaattisista palohälytyksistä.

ja liikennevälinepaloissa 50 %. Rakennuspaloissa vähennystä oli 10 %. Rakennuspalojen määrän vähenemiseen vaikuttavat osaltaan Pelastuslaitoksen suorittama ennaltaehkäisevä työ ja valvontatoimenpiteet. Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitoksen alueella oli kesällä 2018 kaksi Suomen suurinta maastopaloa kattaen yhteensä noin sadan hehtaarin alueen – Lamminneva Lappajärvellä ja Ohraneva Kauhavalla. Palot onnistuttiin sammuttamaan tehokkaasti sekä sammutustoimintaan saatiin merkittävää virka-apua. Maastopaloselvityksen mukaiset kustannukset olivat noin 160,3 t€. Maastopaloista muodostuneiden kustannusten johdosta toteutettiin talouden sopeuttamistoimenpiteitä, joista merkittävimmät olivat suuronnettomuusperäkkäryn rakentamisen siirto vuodelle 2019 sekä hankintasuunnitelman päivitys. Merkittävimpiä hankintoja siirrettiin vuodelle 2019 ja vuonna 2018 hankittiin suunnitelmasta poiketen letkua, jota kului maastopalojen sammutustöissä.

Vuonna 2018 Seinäjoen Paloasema muutti uuteen toimipaikkaan Kapernaumiin.

Merkittävä osa toimintaa ovat myös muut suoritukset kuin hälytystehtävät. Turvallisuustyötä tehdään koko organisaation voimin panostamalla onnettomuuksien ennaltaehkäisyyn ja onnettomuustilanteissa tehokkaan pelastustoimintaan. Onnettomuuksien ehkäisyyn

näkymättömin muoto kuntalaisille on turvallisuusviesintä, jonka tuloksia on mahdollista arvioida vasta vuosien kuluttua. Pelastuslaitos tekee myös laajaa turvallisuusyhteistyötä muiden turvallisuusalalla toimivien tahojen kanssa. Pelastuslaitos suorittaa myös valvontatoimenpiteitä.

Vuonna 2018 Seinäjoen Paloasema muutti uuteen toimipaikkaan Kapernaumiin. *Uusi toimipaikka on ajanmukainen sekä toimitilojen turvallisuus ja sisäilma ovat parantuneet edelliseen toimipaikkaan verrattuna. Henkilökunta kokee toimitilojen toimivuuteen positiivisesti vaikuttaneena seikkana myös sen, että liikelaitoksen johto oli mukana toimitilojen suunnittelussa.*

Ensimmäiseen riskialueeseen kuuluvia alueita on Etelä-Pohjanmaan alueella määritelty sijaitsevan Seinäjoen keskustan alueella. I riskialueet ovat tiheään rakennettuja ja tiheästi asuttuja taajamia sekä vilkkaasti liikennöityjä tiealueita, joissa onnettomuuden todennäköisyys on suuri ja joissa onnettomuudet vaarantavat erityisen suuren ihmismäärän tai uhkaavat erityisen suuria omaisuus-, ympäristö- ja kulttuuriarvoja. Toimipaikan muutoksen myötä toimintavalmiusaika ensimmäiseen riskialueeseen pidentyi. Tavoitteena on, että ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on I-riskialueella kuusi minuuttia 50 %:ssa kiireellisistä pelastustehtävistä. Tavoitteen toteuma vuonna 2018 on ollut 28 %, eli alle tavoitearvon. Saadun selvityksen mukaan pronto-järjestelmässä ensitoimenpiteisiin kuluva aika on määritelty I-riskialueella viiteen minuuttiin, joka on suoraan lisätty järjestelmässä pelastustoiminnan toimintavalmiusaikaan kaikissa kiireellisissä tehtävissä. I-riskialueella ensitoimenpiteisiin kuluva aika on arvioitu myös rakennuksen korkeuden mukaan rakennuspaloissa. Liikelaitoksessa toteutetun takaisinluvun mukaan, jossa edellä mainitut lisäykset toimintavalmiuteen on eliminoitu, tavoitteen toteuma on 73 %, joka ylittää tavoitearvon. Huomiota vaativaa on myös se, että I-riskialueella ensimmäinen yksikkö on sammutusauto, eli kyseessä on raskas kalusto. Raskaalla kalustolla kiireelliseen tehtävään siirtyminen aiheuttaa riskiä esimerkiksi liikenneturvallisuuteen. *Pelastuslaitoksessa analysoidaan jatkuvasti kokonaisvaltaista riskiarviointia toimintavalmiusajan osalta.*

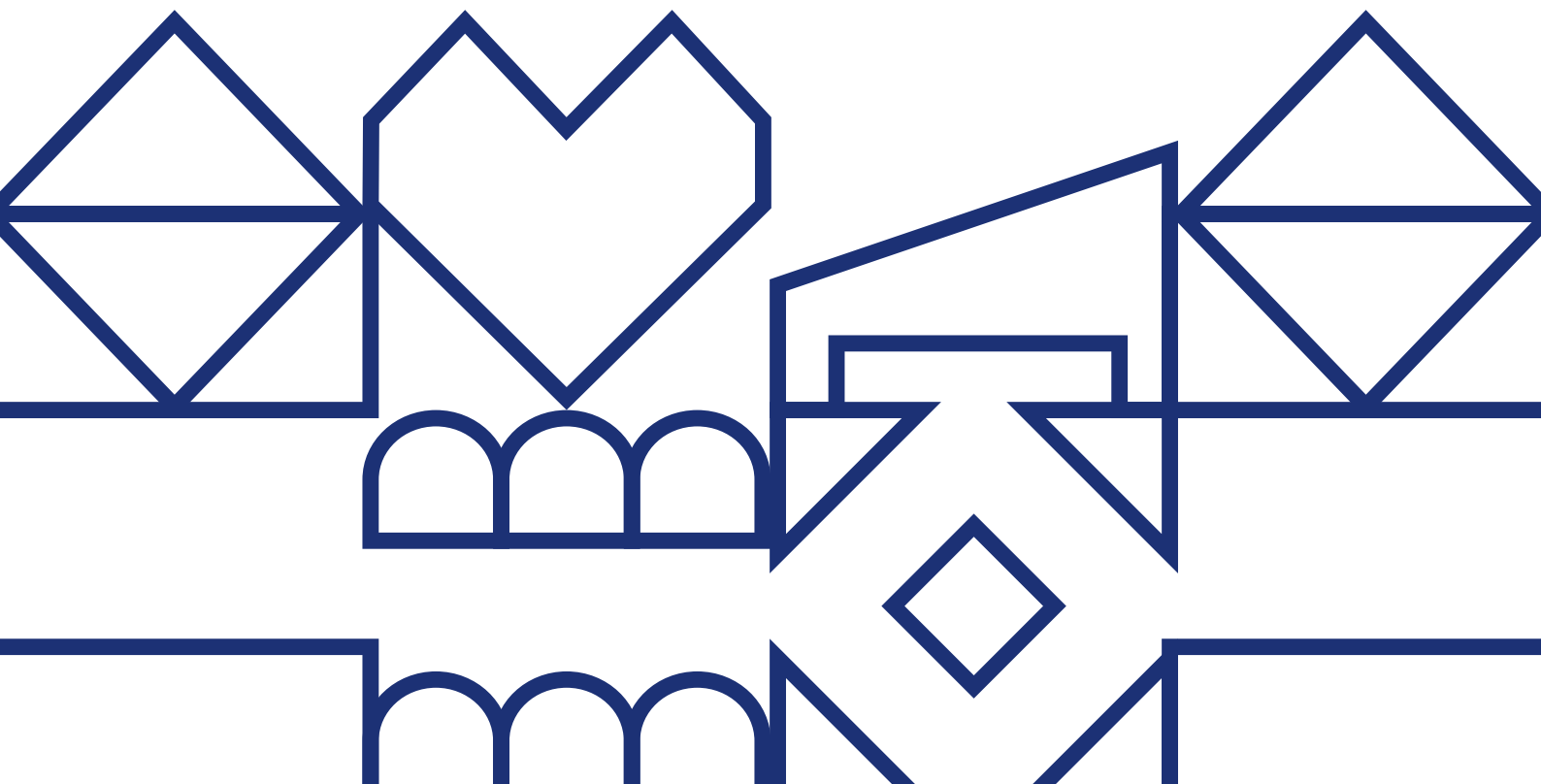
Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos -liikelaitoksessa käynnistettiin tuottavuusohjelma tuottavuuden ja tehokkuuden lisäämiseksi. Rakennuudistus suoritettiin vuosina 2014–2017. Teemoina olivat henkilöstön työhyvinvoinnin parantaminen ja lisääminen, henkilöstön sijaisuusjärjestelyt, pelastustoiminnan vastemuutokset sekä ajoneuvohuolto. Vastemuutoksilla on haettu toiminnan tehokkuutta muun muassa joukkuelähdöissä. Hälytys jaetaan määritellylle joukkueelle ja hälytystehtävään lähdetään määritellyllä kalustolla. Vastemuutoksilla on haettu kustannustehokkuutta, mutta muutoksesta ei

Eri asemilla on erikoistuttu eri huolto ja rakennustehtäviin. Omana työnä on rakennettu mm. kemikaalisukellusauto ja tulvatorjuntakärkyt.

ole saatavilla euromääräistä vaikuttavuutta. Ajoneuvohuoltoa on toteutettu rakentamalla ja huoltamalla omaa kalustoa työntekijöiden toimesta työajalla hälytystehtävien sen salliessa. Eri asemilla on erikoistuttu eri huolto- ja rakennustehtäviin. Omana työnä on rakennettu mm. kemikaalisukellusauto ja tulvatorjuntakärkyt. Ajoneuvo-

huollon lisäksi kokonaisuuteen kuuluvat myös vaatehuolto sekä kuorma-autokortin (C-kortti) suorittaminen laitoksen omien järjestelyiden kautta. *Saadun selvityksen mukaan markkinahinnoilla laskettuna omana työnä tehty huolto on vuonna 2018 ollut 0,9 milj. €.*

Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos -liikelaitokselle on talousarviossa 2018 asetettu lukumääräisesti useita tavoitteita. Toiminnasta johtuen seurattavia mittareita ja tavoitteita kertyy useita. Tarkastuslautakunnan suorittamassa arvioinnissa on keskitytty tavoitteisiin, jotka eivät ole toteutuneet numeeristen tavoitearvojen osalta. Työtaturmien määrässä oli tapahtunut kasvua vuoden 2017 verrattuna. Saadun selvityksen mukaan työtaturmien tilastoinnissa oli tapahtunut käytännön muutos, joka vaikuttaa vuoden 2018 toteumaan. Vuonna 2018 tapahtui yksi työtaturma, joka johti sairauspoissaoloon. I-riskialueen toimintavalmiuden toteutumiseen vaikuttaa aikaisemmassa kappaleessa mainittu Pronto-järjestelmän toimintavalmiuden laskutapa. Eliminoitaessa laskutavan vaikutus, voidaan todeta tavoitteen täyttyneen. Savusukelluskelpoisten määrä on jäänyt hieman alle tavoitearvon, mutta saadun selvityksen mukaan tavoitteesta jäämisellä ei ole ollut vaikutusta Pelastuslaitoksen toimintaan hälytystehtävissä. Vuonna 2019 järjestetään uusia savusukelluskoulutuksia ja saadaan kasvatettua savusukelluskelpoisten lukumäärää. Sammutusauton keski-ikä on 12,4 vuotta ja säiliöau-

ton 17 vuotta. Pelastuslaitoksen toimintatapaan kuuluu omalla työllä suoritettava ajoneuvojen huolto ja rakennus. Ajoneuvo rakennetaan vanhan pohjan päälle, jolloin pohja määrittelee ajoneuvon iän. Vanhojen ajoneuvojen tekniikkaa on hyödynnetty uusien ajoneuvojen rakentamisessa ja on saatu pidennettyä ajoneuvojen käyttöikää. Investointisuunnitelmaan sisältyy vanhimpien ajoneuvojen uusiminen. Kiireelliseen tehtävään saatava toimintakykyinen miehistö jäi toteutumatta 25 kertaa vuonna 2018. Saadun selvityksen mukaan toteutunut luku ei vastaa todellisuutta, vaan järjestelmässä on saatantanut olla kuittaus, ettei pelastuslaitoksella ole hälytystehtävissä tehtävää. Kaikkiin hälytystehtäviin on vastattu riittävällä miehistöllä.

Tilikauden 2018 kirjanpidon mukainen alijäämä oli 97,0 t€ ja investoinnit jäivät 105,5 t€ talousarvion alle. Toiminnan ja investointien rahavirtojen nettovaikutus oli 0 €. Ennakkolaskelman mukaan kunnille palautettava määrä tulee olemaan yhteensä 481,0 t€. *Taloudellinen suoriutuminen on merkittävä onnistuminen huomioiden tilikaudella 2018 tapahtuneet merkittävät maastopalot sekä hälytystehtävien määrän kehitys edelliseen vuoteen verrattuna +14 %.* Onnistumiseen ovat vaikuttaneet prosessien kehittäminen sekä tehokkaat toimintatavat.

Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos -liikelaitoksessa on suoritettu kehitystoimenpiteitä prosessien ja kustannustehokkuuden parantamiseksi. Omana työnä tehtävä huolto ja ajoneuvojen rakentaminen tuo kustannussäästöä, joka vuonna 2018 oli markkinahinnoilla laskettuna 0,9 milj. €. Liikelaitos saavutti taloudelliset tavoitteet huolimatta kesän 2018 merkittävistä maastopaloista. Pelastuslaitoksessa painotetaan ennakoivia toimenpiteitä onnettomuuksien ennaltaehkäisyyn sekä tehokasta ja turvallista pelastustoimintaa onnettomuustilanteissa.

Seinäjoen Paloaseman uudet toimitilat tarjoavat ajanmukaiset ja turvalliset tilat toimia. Toimipaikan muutos kuitenkin nosti toimintavalmiusaikaa Seinäjoen keskustan alueelle määritellylle I-riskialueelle.

6.3. HENKILÖSTÖPALVELUT

1 000 €	TA 2018	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama	Poikkeama- %
Toimintatulot	145	145	117	-28	-19 %
Toimintamenot	-1 933	-1 933	-2 328	-395	-20 %
Netto	-1 788	-1 788	-2 211	-423	-24 %

Vakinaisen henkilöstön määrä 31.12.2018 Seinäjoen kaupungilla oli 3 212, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen 1,3 %. Henkilöstömenot tilikaudella 2018 olivat 184,5 milj. €, jossa oli kasvua edelliseen vuoteen 3,3 %. Henkilöstö on kasvanut erityisesti uuden lastensuojeluyksikön Törnävänpuiston ja päiväkodin Taikan myötä. Lisäksi kunnallisiin virka- ja työehtosopimukseen 2018–2019 sisältyi 1,2 %:n yleiskorotus 1.5.2018 alkaen ja joulukuun 2018 lopussa maksettu 9,2 %:n suuruinen kertaerä.

Vakinaisen henkilöstön keski-ikä on 47,04 vuotta ja on pysynyt lähes ennallaan edelliseen vuoteen verrattuna. Kunta-alan keski-ikä vuonna 2017 oli 45 vuotta. Keskimääräinen palveluvuosi-ikä on 12,2–12,8 vuotta, työurat Seinäjoen kaupungilla

ovat pitkiä. *Vuosina 2025–2028 tulee ennusteen mukaan eläköitymään 476 työntekijää. Osaavan ja ammattitaitoisen henkilöstön rekrytointi tulee olemaan erittäin suuri haaste henkilöstöpolitiikassa tulevina vuosina.*

**Henkilöstö muodostaa
Seinäjoen kaupungin
palvelutuotannon
tärkeimmän voimavaran
niin toiminnan laadun kuin
tuloksellisuuden kannalta.**

Henkilöstö muodostaa Seinäjoen kaupungin palvelutuotannon tärkeimmän voimavaran niin toiminnan laadun kuin tuloksellisuuden kannalta. Henkilöstökulut on myös toimintamenojen merkittävin kuluerä. Henkilöstöpolitiikan tavoitteena on luoda edellytykset henkilöstön kehittymiselle sekä motivoituneelle, laadukkaalle ja tulokselliselle

työskentelylle. Myönteisen, avoimen ja osallistavan johtamisen kautta luodaan palveluhenkinen työyhteisö ja varmistetaan, että henkilöstö tietää oikeutensa ja velvollisuutensa. Kaupunkistrategian strategiavalinnas-

sa hyvän johtamisen Seinäjoki painotetaan osaavan ja hyvinvoivan henkilöstön sekä rohkean, avoimen ja kannustavan johtamisen tärkeyttä.

Henkilöstöpalvelut -tulosalueen tehtävänä on henkilöstöjaoston asioiden valmistelu ja päätösten täytäntöönpano. Kaupunginhallituksen henkilöstöjaoston tehtävänä on kaupungille työnantajana kuuluvien ja muiden henkilöstöasioiden käsitteleminen, mikäli ne eivät lakien, asetusten tai hallintosäännön mukaan kuulu muille viranomaisille.

Henkilöstöhallinnon tavoitteena oli toteuttaa vuoden 2018 aikana henkilöstöstrategiaa siten, että se tukisi mahdollisimman hyvin henkilöstön jaksamista ja työhyvinvointia ja innostaisi henkilöstöä palveluiden innovatiiviseen kehittämiseen.

Tulosalue tarjoaa kaupunkikonsernille keskitettyjä palveluja henkilöstöhallinnon palvelujen muodossa. Lisäksi tulosalue huolehtii kaupungin ja tulosalueiden sisäisten hankkeiden kehittämisestä ja koordinoinnista. Henkilöstöpalveluiden tehtäväkuvaan kuuluvat mm. palkkalaskenta, työsuojelun järjestäminen, koulutuksen ja kehittämisen koordinointi, työhyvinvoinnin edistäminen, esimiehille ja henkilöstölle tiedottaminen sekä henkilöstöpalvelujen tuottaminen osalle kaupunkikonsernia.

Henkilöstöpalveluiden tavoitteista niin henkilöstöasioiden valmistelun kuin henkilöstöjohtaja – sosiaali- ja terveysjohtajan toimivaltaan kuuluvien asioiden käsitteilyajat ovat toteutuneet tavoitteen mukaisesti. Henkilöstöhallinnon tavoitteena oli toteuttaa vuoden 2018 aikana henkilöstöstrategiaa siten, että se tukisi mahdollisimman hyvin henkilöstön jaksamista ja työhyvinvointia ja innostaisi henkilöstöä palveluiden innovatiiviseen kehittämiseen. Tavoitteeseen liittyen Seinäjoen kaupungilla käynnistyi 1.8.2018 SAMKU-hanke, joka on Seinäjoen kaupungin ammatillisen kuntoutuksen kehittämishanke. Hanketta toteutetaan yhteistyössä Seinäjoen Työterveys

Oyn, Seinäjoen koulutuskuntayhtymän, Tampereen yliopiston ja KEVA:n kanssa. Työntekijän sairastuessa tai kohdatessa uhan työkyvyn menettämisestä, on Seinäjoen kaupungilla käytetty ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteenä pääasiassa työkokeilua. Tätä on laajennettu siten, että käynnissä olevan hankkeen myötä on mahdollista tarjota työntekijälle tukea koulutukseen, osaamisen kartoittamiseen ja päivittämiseen, jotta työntekijä voisi siirtyä aiemmasta työtehtävästä toiseen menestyksellisesti.

Vuosittain jaettava Vuoden kehittäjäpalkintoa palveluinnovaatiosta ei jaettu vuonna 2018 johtuen siitä, että palkintoon ei tullut esityksiä organisaatiolta. Vuoden 2018 osaamisen kehittämisen ja koulutuksen teemoja ovat olleet mm. ammatillinen täydennyskoulutus, asiantuntijapalvelu, asiakaspalvelu, ensiapu, hankinnat, henkilöstöhallintoon kuuluvat asiat, johtaminen ja esimiestyö, kansainvälisyys ja kielet, lainsäädäntö, projektinhallinta ja prosessit, talous- ja liiketoimintaosaaminen, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, tietoturva ja riskienhallinta, tietojärjestelmät ja tietotekniikka, työhyvinvointi, turvallisuus ja työsuojelutyöyhteisön kehittäminen, viestintä ja monikulttuurisuus. Tietosuojasetuksen voimaantuloon liittyen koko henkilöstö on saanut koulutusta ja suorittanut tarpeen mukaan testin. Hyvän johtamisen Seinäjoki -teemaan liittyen kaupungin ja toimialojen johtoryhmät ovat osallistuneet valmennukseen, mikä jatkuu vielä vuoden 2019 kevääseen saakka.

Seinäjoen kaupungilla on käytössä varhaisen tuen malli, jossa yhteistyössä työterveyshuollon kanssa pyritään parantamaan henkilöstön fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Tavoitteena on sairauspoissaolojen ja ennen aikaisen eläköitymisen vähentäminen. Vuoden 2018 aikana mukautettu työ juurtui jo osaksi normaalia toimintaa sairauspoissaolon vaihtoehtona. Työterveyshuollon lääkärin arvioon perustuen voidaan sairausloman sijaan järjestää tilapäisesti ns. mukautettua työtä. Mukautetussa työssä työntekijä työskentelee sairausloman sijaan hänelle terveyden puolesta soveltuvissa tehtävissä. *Varhaisen tuen ja tehostetun tuen toimintamalleja voidaan arvioida esimerkiksi arvioimalla pysyvien eläkkeiden suhteellisia osuuksia. Työkyvyttömyyseläkkeiden osuus pysyvistä eläkkeistä oli noin 13 %, joka on selkeästi kuntatyönantajien keskiarvoa 17 % alhaisempi. Tästä muodostuu Seinäjoen kaupungille merkittävää kustannussäästöä.*

Seinäjoen kaupungin henkilöstölle toteutettiin työtyytyväisyyskysely vuonna 2018. Yleisesti voidaan todeta tulosten olleen hyvät. Kehittämiskohteiksi nousivat edelleen kehityskeskustelujen käyminen sekä vaikuttavuuden lisääminen. Kyselyn tulosten mukaan säännölliset kehityskeskustelut esimiehen kanssa oli käynyt vastaajista 71,6 % kun vuoden 2016 kyselyn vastaava tulos oli 66,0 %. Vaikka suhteellinen osuus on kehittynyt positiivisesti, oli vastaajista vielä yli neljäsosalla kehityskeskustelu käymättä. Henkilöstöhallintojärjestelmä Populukseen on lisätty sähköinen loma-kehityskeskustelujen käymiseen ja Populuksessa on myös automaattimuistutukset esimiehille kehityskeskustelujen käymisestä. Toinen kyselyssä esiin noussut kehittämiskohde oli palautteen saaminen esimieheltä. Saadun selvityksen mukaan asiaa tullaan työstämään ja miettimään parannuskeinoja.

Seinäjoen kaupungin henkilöstön sairauspoissaoloissa tapahtui vuonna 2018 20 %:n kasvu edelliseen vuoteen verrattuna. Keskimääräinen sairauspoissaolo työntekijää kohden oli 14,67 päivää kun vastaava luku vuonna 2017 oli 12,75 päivää. Kuntatyönantajien selvityksen mukaan keskimääräinen sairauspoissaolo kuntasektorilla vuonna 2017 oli 16,7 päivää työntekijää kohden. *Seinäjoen kaupungin työntekijäkohtainen sairauspoissaolo alittaa kuntatyönantajien vertailuarvon, mutta 20 %:n kasvu edelliseen vuoteen verrattuna on huolestuttava.* Henkilöstöjaoston päätösten mukaisesti sairauspoissaolokäytäntöjä on muutettu koskemaan vuotta 2019. Oma ilmoituksella voi olla sairauslomalla enintään kolme kertaa kalenterivuoden aikana, kun aikaisemmin ei ole ollut rajoitusta. Varhaisen tuen keskustelu esimiehen ja alaisen välillä on tullut käydä kun sairauspoissaolopäiviä on kertynyt 15 päivää kalenterivuodelle; henkilöstöjaoston päätöksellä hälytysraja alennettiin kymmeneen päivään.

Seinäjoen kaupungin henkilöstöllä työkyvyttömyyseläkkeiden osuus pysyvistä eläkkeistä vuonna 2018 oli noin 13 % kuntatyönantajien keskiarvon ollessa 17 %. Tästä muodostuu Seinäjoen kaupungille merkittävää kustannussäästöä. Voidaan todeta, että käytössä olevat mallit sekä yhteistyö mm. Seinäjoen Työterveys Oy:n kanssa ovat onnistuneet tältä osin.

Seinäjoen kaupungin henkilöstön keskimääräinen sairauspoissaolo työntekijää kohden on alle kuntatyönantajien vertailuarvon, mutta huomiotavaa on sairauspoissaolojen kasvu edelliseen vuoteen verrattuna, joka oli noin 20 %. Henkilöstöjaoston päätösten mukaisesti vuonna 2019 rajoitettiin oma ilmoituksella pidettävien sairauslomien määrää sekä alennettiin varhaisen tuen mallin mukaiseen keskusteluun johtavien sairauslomapäivien määrää. Tarkastuslautakunta suosittelee seuraamaan toimenpiteiden vaikutusta sairauspoissaoloihin sekä edelleen kehittämään ennaltaehkäisevien toimenpiteiden vaikuttavuutta.

6.4. SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMIALAN TULOSALUE SOSIAALITYÖ

1 000 €	TA 2018	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama	Poikkeama- %
Toimintatulot	4 268	4 268	5 315	1 046	25 %
Toimintamenot	-45 222	-46 722	-49 106	-2 383	-5 %
Netto	40 954	-42 454	-43 791	-1 337	-3 %

Sosiaalityön tulosalueeseen sisältyy vastuualueet sosiaalityö, työvoiman palvelukeskus, pakolaishuolto, päihdehuolto, lastensuojelu, vammaispalvelu, mielenterveyskuntoutus ja toimeentuloturva. Aikuissosiaalityön yksikössä vastataan sosiaalihuollon yleisiin palvelutehtäviin sekä täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen tarpeisiin. Tuetaan asiakkaita omaehtoiseen selviytymiseen sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin. Työvoiman palvelukeskus on monialainen työllisyyttä edistävä yhteispalvelu, joka vastaa työttömien asiakkaiden työllistymisen tuen tarpeeseen järjestämällä palvelutarpeen mukaisia sosiaali- ja terveyspalveluja, työvoimapalveluja ja Kelan kuntoutuspalveluja. Pakolaishuolto vastaa pakolaisten kotouttamisesta ja palvelukokonaisuuden koordinaatiosta. Tavoitteena on pakolaisten kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan oma kulttuurinen identiteetti säilyttäen. Lisäksi edistetään monikulttuurisuutta.

Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa vastataan kunnassa esiintyvään sosiaalihuollon tarpeisiin lapsiperheiden osalta. Kunnan velvoitteena on tukea perheen hyvinvointia ja terveyttä vanhempien toimintaa vahvistamalla.

Seinäjoen kaupungin lastensuojelun sijaishuoltopaikka on Pajurinne sekä 1.12.2018 avattu uusi yksikkö Törnävän puisto. Tupasvilla toimii perhetyön palveluyksikkönä. Vammaispalveluissa tuotetaan vammaispalvelu- ja

Kunnan velvoitteena on tukea perheen hyvinvointia ja terveyttä vanhempien toimintaa vahvistamalla.

erityishuoltolain mukaisia palveluja. Vammaisille henkilöille järjestetään erilaisia tarvittavia palveluja kotiin ja kodin ulkopuoliseen elämään sekä turvataan heidän tarvitsemansa välttämätön hoito ja muu huolenpito. Tavoitteena on edistää vammaisten henkilöiden mahdollisimman omatoimista ja itsenäistä selviytymistä arkielämässä. Päihdepalveluiden tavoitteena on auttaa asiakkaita vähentämään päihteiden käyttöä ja pääsemään irti päihderiippuvuudesta sekä toiminnallisista riippuvuuksista.

Lapsiperheiden sosiaalipalveluiden ja lastensuojelun määrätavoitteena on ollut sosiaalihoitolain ja lastensuojelulain mukaisten pyyntöjen ja ilmoitusten käsittely lain edellyttämässä määräajassa. Määräaikaissuorannan osalta ollaan kuitenkin edelleen Aluehallintoviraston seurannassa eikä lain edellyttämää tasoa ole pystytty pitämään. Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä vuonna 2018 oli 1 736 kpl kun vastaava luku vuonna 2017 oli 1 613 kpl. Kasvua on ollut siten 123 kpl (8 %). Kasvu sisältää myös niin sanotusti haettua kasvua. Lastensuo-

**Lastensuojeluilmoitusten
lukumäärä vuonna 2018 oli 1 736
kpl kun vastaava luku vuonna
2017 oli 1 613 kpl.**

jelun yksikkö on kannustanut matalaan kynnykseen ilmoitusmenettelyssä ja yhteistyötä on tehty aktiivisesti muun muassa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja terveydenhuollon yksiköiden kanssa. Saadun selvityksen mukaan ilmoitusten lukumäärän kasvua on todettu valtakunnallisella tasolla kasvukeskuksissa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoinnin mukaan lastensuojeluilmoitukset kasvoivat valtakunnallisella tasolla vuodesta 2015 vuoteen 2016 yhteensä 6 %.

Lakisääteiset määräaikaivelvoitteet ovat ilmoituksen käsittelyajan osalta seitsemän vuorokautta ja palvelutarpeen arvioinnin suorittamisen osalta kolme kuukautta. Määrätavoitteesta jääminen liittyy nimenomaan kolmen kuukauden sisällä suoritettavaan palvelutarpeen arviointiin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoinnin mukaan valtakunnallisella tasolla noin 4 %:ssa palvelutarpeen arvioinnin suorittaminen ylitti määräajan aikavälillä 1.4.–30.9.2018. Saadun selvityksen mukaan merkittävin haaste Seinäjoella on resurssipula. Lastensuojelun yksikköön on vuoden 2018 aikana palkattu kaksi lisätyöntekijää. Sosiaalityöntekijöistä on akuutti pula valtakunnallisella tasolla ja työpaikat, niin yksityiset kuin julkiset työnantajat, kilpailevat pätevyyden omaavista sosiaalityöntekijöistä. Seinäjoen kaupungilla lastensuojelussa asiakkaiden lukumäärä per työntekijä on kotona asuvien lapsien osalta 35–50 ja sijaishuollossa asuvien lapsien osalta 35–45. Selvitystyöryhmän valtakunnallinen suositus on 25 asiakasta per työntekijä. Suuresta asiakasmäärästä aiheutuvia haasteita ovat muun muassa se, että lasta ei tavata riittävän usein tai pitkään, työntekijöiden kuormittuminen sekä palvelun laatu. Resurssipula johtaa keskittymistä akuutteihin tilanteisiin. *Niin kunta-alan sosiaalityön kuin Seinäjoen kaupungin vetovoimaa on tärkeä kehittää sekä tehostaa rekrytointitoimenpiteitä.*

Lastensuojelun ostopalvelumenot on merkittävä kuluerä. Vuonna 2018 ostopalvelumenojen kustannukset olivat 9,4 milj. € ja vuonna 2017 9,1 milj. €. Joulukuun alussa avattiin uusi lastensuojeluyksikkö Törnävän puisto, jossa on 21 hoitopaikkaa. Merkittävin vaikutus uudella yksiköllä on toimintaan. Arvioinnin suorittaminen ja jatkoprosessin suunnittelu on kontrolloidumpaa, kun lapsi asuu kaupungin omassa yksikössä. Lapsen näkökulmasta taasen positiivisia vaikutuksia luo koulun, kaveripiirin ja harrastusten pysyminen. Uuden yksikön kustannusvaikutus tullaan näkemään vuonna 2019.

Lastensuojeluilmoitusten määrään ja kasvusuuntaan on mahdollista vaikuttaa vain ennakoivilla toimenpiteillä.

Pitkän aikavälin tavoite tulisi olla lasten ja perheiden kohtaaminen kokonaisuutena sekä yhteisten palvelujen ja niihin sisältyvän yleisen tuen järjestäminen elämänsäajan myötä jatkuvana kokonaisuutena. *Seinäjoen kaupungille olisi suositeltavaa kehittää peruspalveluiden yhteinen toimintatila, jossa perheelle pystytään antamaan kokonaisvaltaista palvelua.* Vireillä oleva terveyspalvelukeskus Aallokko tukisi kokonaisvaltaisen perhepalvelun tuottamista keräämällä eri yksiköitä samaan toimitilaan. Suositeltavaa olisi, että yhteistyöhön liittyisivät sosiaali- ja terveystoimialan lisäksi myös varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yksiköt.

Vireillä oleva terveyspalvelukeskus Aallokko tukisi kokonaisvaltaisen perhepalvelun tuottamista keräämällä eri yksiköitä samaan toimitilaan.

Muiden yksiköiden osalta toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden voidaan katsoa toteutuneen pääosin. Aikuissosiaalityön osalta todettiin viivästymisiä käsitelyaikojen kanssa. Viivästymisiin vaikuttavat osaltaan yhteiset aikataulut TE-toimiston kanssa, poissaolot sekä asiakkaiden saapumatta jättämiset. Yhteydenottojen määrän kasvu aikuissosiaalityöhön on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna, joka nähdään pääasiassa positiivisena kehityksenä ja kertoo muun muassa yhteydenoton kynnyksen madaltumisesta. Ennaltaehkäisevät toimenpiteet yhteydenottojen määrään nähdään onnistuvan parhaiten muussa toiminnassa ja palveluntarjonnassa, esimerkiksi parantunut työllisyystilanne, toimiva

terveydenhuolto, kuntalaisten yleinen hyvinvointi ja osallisuus vähentävät sosiaalityön tarvetta. Sosiaalityössä ennaltaehkäisevällä toiminnalla pyritään estämään suurempien vaikeuksien syntymistä, joka myös ohjaa sosiaalityön suorittamista. *Aikuissosiaalityön yksikössä on olemassa resurssipula. Kysyntää sosiaalityölle on paljon eikä tarpeisiin pystytä vastaamaan aina riittävän nopeasti tai tapaamisaikoja ja palveluja järjestämään niin paljon kuin olisi tarpeen. Painopiste siirtyy tällöin akuutin työn suorittamiseen.* Myös määrärahojen kohdentaminen ostopalveluihin, esimerkiksi sosiaaliseen kuntoutukseen, toisi positiivista vaikuttavuutta.

Kotiin annettavassa tuessa ja asumiseen liittyvässä sosiaalityössä nähdään, että on onnistuttu hyvin. Omana toimintana on järjestetty asumisen tukea päihdeongelmallisille, väliuokra-asukkaille sekä tukea ostopalveluna. Mielenterveyskuntoutujille annetaan kuntoutusohjausta kotiin sekä perussosiaalityössä tehdään nykyään enemmän kotikäyntejä. Asumisneuvoja -hanke on tavoittanut hyvin neuvonnan ja tuen tarpeessa olevia henkilöitä, jolla on onnistuttu välttämään asunnottomuuden kasvua.

Vammaispalveluiden yksiköihin on ollut jonoa vuoden 2018 aikana. Niin sanottuihin kevyemmän asumispalvelun yksiköihin on ollut odottamattomia lisätarpeita. Eskoon kansa käynnistettyjen liiketoimintaneuvottelujen, jotka koskevat Louhenkadun asumisyksikön siirtämistä Seinäjoen kaupungin omaksi toiminnaksi, myötä on mahdollista kehittää edelleen kevyemmän tuetun asumisen muotoja.

Sosiaalityön tulosalueen nettomenot ylittivät talousarvion 1,3 milj. € (3 %). Ylitys alkuperäiseen talousarvioon oli 2,8 milj. €. Ylitys muodostuu pääasiassa ostopalvelumenojen kasvusta sekä oman lastensuojeluyksikön käynnistämisen lykkäytymisestä loppuvuoteen 2018.

Sosiaalityön tulosalueen lastensuojelun yksikössä on jääty määrätavoitteesta lastensuojeluilmoituksen palvelutarpeen arvioinnin määrääjän osalta. Tavoitteesta jääminen johtuu pääasiassa resurssipulasta pätevistä sosiaalityöntekijöistä. Resurssipula aiheuttaa jonoa ja viivytyksiä myös aikuissosiaalityön yksikössä. Suositeltavaa olisi kehittää niin kunta-alan sosiaalityön kuin Seinäjoen kaupungin vetovoimaa sekä tehostaa rekrytointitoimenpiteitä.

Valtakunnalliset lastensuojelun selvitysraportit suosittelevat muun muassa lasten ja perheiden kohtaamista kokonaisuutena sekä yhteisten palvelujen ja niihin sisältyvän yleisen tuen järjestämistä elämänsäajan myötä jatkuvana prosessina. Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen kehittämään peruspalveluiden yhteistä toimintatilaa, jossa perheelle on mahdollista antaa kokonaisvaltaista palvelua.

6.5. SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMIALAN TULOSALUE TERVEYDENHUOLTO

1 000 €	TA 2018	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama	Poikkeama- %
Toimintatulot	9 465	9 461	9 523	61	1 %
Toimintamenot	-125 078	-127 975	-128 301	-327	0 %
Netto	-115 613	-118 513	-118 779	-265	0 %

Terveydenhuollon tulosalueeseen sisältyvät vastualueet avoterveydenhuolto, kaupunginsairaala, suun terveydenhuolto ja kuntoutus. Avohoidon tehtävä on väestön terveyden edistäminen, sairauksien ehkäisy, diagnostiikka, hoito ja hoidon järjestely. Lääkärien ja sairaanhoitajien vastaanotot ovat Y-talossa ja käytössä on hoitaja-lääkäri -työpari-malli. Kaupunginsairaala-ssa hoidetaan ensisijaisesti terveyskeskuksen ja keskussairaalan päivystyksestä tulevat akuuttipotilaat sekä erikoissairaanhoidon jatkohoidon potilaat. Y-talon kuntoutusosastolla (Y1) annetaan lääketieteellistä ja sairaanhoidollista osaamista vaativaa osakuntoutusta. Akuuttiosastolla (Y2) toteutetaan äkillisesti sairastuneiden potilaiden lyhytaikainen sairaalahoido. Huhtalan jatkohoido-osasto (H3) keskittyy eri sairauksien jatkohoittoon, jatkokuntoutukseen ja saattohoitoon. Myllypuiston psykiatriosastolla (M4) hoidetaan käytösoirei-

Avohoidon tehtävä on väestön terveyden edistäminen, sairauksien ehkäisy, diagnostiikka, hoito ja hoidon järjestely.

sia mielenterveys- ja muistisairauspotilaita sekä toteutetaan iäkkäiden ja muistisairaiden potilaiden tutkimusjaksoja.

Suun terveydenhuollon yksikön tehtävänä on väestön terveyden, hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistäminen yhdessä muun terveydenhuollon kanssa sekä suun sairauksien hoito. Kiireetön hoito aloitetaan hoitotakuun määrittämissä aikarajoissa. Kiireellistä hoitoa varten on päivystys vuoden jokaisena päivänä. Seinäjoen kaupunki järjestää hammashoidon virka-ajan ulkopuolisen päivystyksen sairaanhoitopiirin alueen asukkaille Y-talossa. Virka-ajan ulkopuolista päivystyspalvelua myydään myös Vaasan sairaanhoitopiirin alueen terveyskeskuksille / yhteistoiminta-alueille. Fysio- ja toimintaterapialla edistetään asiakkaiden terveyttä ja toimintakykyä avo- ja sairaalakuntoutuksen keinoin. Kuntoutusohjaus toimii osana

terveyskeskuksen kokonaisuutta, painopistealueena varhainen tukeminen ja ohjaus. Terveyskeskuksen tekniikan yksikkö on siirtynyt 1.7.2018 alkaen kaupunkiympäristön toimialalle. Yksikkö huolehtii edelleen sairaala- ja hammashuoltolaitteistojen huollosta ja korjauksista sekä ateria-, pyykki- ja apuvälinekuljetuksista.

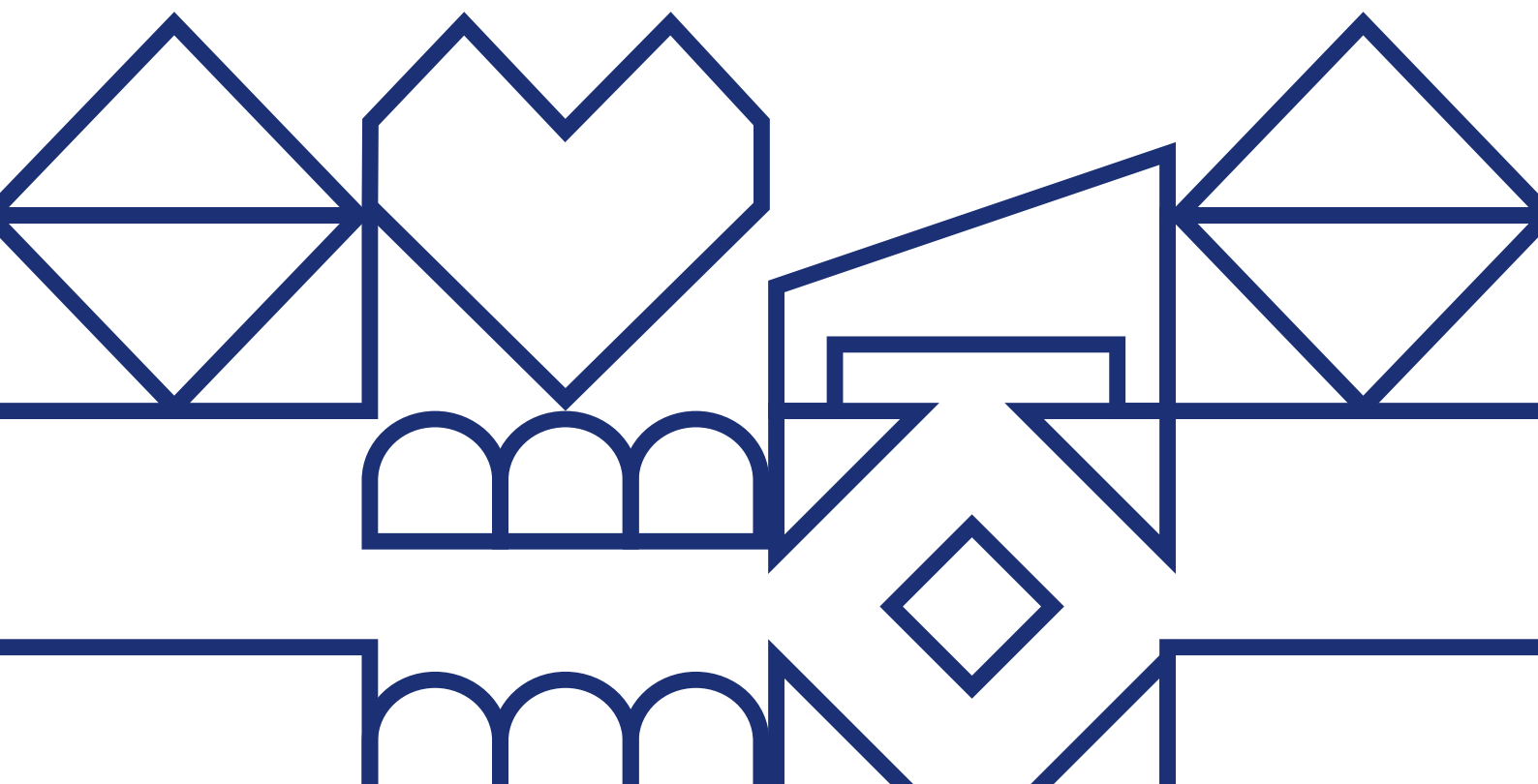
Toiminnallisten tavoitteiden mittarina ja tavoitearvoina on käytetty käyntimäärien kappalemäärää. Tavoitearvon asettaminen on haastavaa eikä anna oikeaa kuvaa tulosalueen tavoitteiden toteutumisesta. *Käyntimääriä on syytä seurata sisäisinä mittareina, mutta tarkastuslautakunta suosittelee asettamaan terveydenhuollon tulosalueelle toiminnan, toimintatapojen sekä palvelujen järjestämisen tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta paremmin kuvaavia tavoitteita.*

Avohoidon määrätavoitteista jäätin johtuen lääkäri- ja sairaalahoitoon. Saadun selvityksen mukaan kiireelliseen hoitoon pääsee tavoitteen mukaisesti sekä hoitotakuun mukainen kolmen kuukauden aika päästä hoitoon ei-kiireellisissä tapauksissa on toteutunut tavoitteen mukaisesti. Lääkäri- ja sairaalahoito näkyy enimmäkseen jonoissa sekä tiettyjä määrärajoitustarkastuksia on jouduttu viivästyttämään. Voidaan siten todeta, että perusterveydenhuollon valtakunnallinen lääkäritilanne näkyy myös Seinäjoen kaupungin terveydenhuollossa. Lääkärit hakeutuvat erikoissairaanhoidon ja yksityisille palveluntuottajille enemmän kuin kunnalliseen terveydenhuoltoon. Seinäjoen kaupunki on aktiivisesti tarttunut lääkäritilanteeseen ja tilanteen parantamiseksi on mm. tehos-

tettu omaa rekrytointia, palkattu rekrytointiasistentti, käytetty rekrytointifirman osaamista ja osallistuttu rekrytointitapahtumiin, lääkäreiden työnkuvaa on muutettu, panostettu koulutuksiin ja ohjaukseen, käytetty

Myös Seinäjoen kaupungin vetovoima sekä työmahdollisuudet vaikuttavat lääkäreiden rekrytointiin. Maaliskuun 2019 tilanteessa avoimia lääkäri- ja sairaalahoitoa terveydenhuollossa oli 8 kpl. Syksyllä 2018 avoimia virkoja oli 14 kpl.

paikallisen lääkärisopimuksen mahdollisuuksia sekä lisätty tarjonnan salliessa vuokralääkäripalvelua ja palvelusetelin käyttöä. Myös Seinäjoen kaupungin vetovoima sekä työmahdollisuudet vaikuttavat lääkäreiden rekrytointiin. Maaliskuun 2019 tilanteessa avoimia lääkäri- ja sairaalahoitoa terveydenhuollossa oli 8 kpl. Syksyllä 2018 avoimia virkoja oli 14 kpl. Muutokseen vaikuttavat pitkäjänteinen työ rekrytoinnin tehostamiseksi. *Tarkastuslautakunta näkee lääkäritilanteen sekä sen vaikutukset huolestuttavina, mutta kiittää terveydenhuollon tulosaluetta aktiivisista toimenpiteistä tilanteen parantamiseksi.* Laatutavoitteiden osalta lääkäreiden henkilötöyövuosien täyttöaste vaihteli vuoden 2018 aikana, mutta tarkkaa

toteumaa ei ole mahdollista mitata. Lääkäreiden kiireettömälle vastaanotolle pääse tavoiteajan mukaisesti toteuman ollessa noin neljä viikkoa. Hoitajien vastaanotolle pääsi tavoitteen mukaisesti kolmen vuorokauden sisällä. Määräaikaistarkastuksia neuvoloissa sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuollossa on jouduttu viivästyttämään lääkärivajeesta johtuen, mutta saadun selvityksen mukaan tarkastukset saadaan kokonaisuudessaan toteutettua lukuvuoden aikana. Päivystyksen odotusajan tavoitearvoksi on määritetty korkeintaan kaksi tuntia ja saadun selvityksen mukaan tavoite toteutuu pääsääntöisesti, mutta vastaanotto tapahtuu sairauden kiireellisyyden mukaan ja nostaa osittain jonotusaikoja. Tarkka toteuma ei ole tiedossa johtuen manuaalisesta seuranta-menettelystä. Tavoitteen mukaan kaupunginsairaalassa

Päivystyksen odotusajan tavoitearvoksi on määritetty korkeintaan kaksi tuntia ja saadun selvityksen mukaan tavoite toteutuu pääsääntöisesti.

ei ole klinikkavalmiita potilaita, mutta toteuman mukaan klinikkavalmiita potilaita on ollut kerrallaan 6–10. Jotta klinikkavalmiita potilaita ei ole yhtään, tulisi esimerkiksi tehostetun palveluasumisen yksiköissä olla tarjolla paikka aina tarvittaessa. Kaupunginsairaalan osasto H3:n tulevan muuton (vuonna 2020) myötä paikkamäärä edelleen pienenee, jolloin tulee tehdä tila- ja muita ratkaisuja ikäihmisten asumispalvelujen yksiköissä. Erikoissairaanhoidon perii terveyskeskuksesta ns. sakkomaksuja, jos potilasta ei pystytäkään ottamaan osastolle jatkohoittoon. *Suun terveydenhuollossa kuuden kuukauden hoitokuun saavuttaminen on haastavaa.* Yksikön virkapohja ei ole kehittynyt samassa tahdissa kaupungin kanssa ja myös laitemäärä rajoittaa osaltaan sijaisuuksien hyödyntämistä.

Tulosalueen toteutuneet kustannukset ylittivät talousarviossa määritellyt kustannukset 0,3 milj. € (0 %). Ylitys

alkuperäiseen talousarvioon oli 3,2 milj. €. Merkittävimmät ylitykset johtuivat hoitotarvikejakelukustannuksista, henkilöstökuluista ja erikoissairaanhoidon kuluista. Hoitotarvikejakelun kustannuksissa on tapahtunut laskutusperusteen muutos: laitosasuminen on muuttunut vuokra-asumiseksi esim. Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymässä ja ikäihmisten palveluissa. Diabeteksen hoidossa on otettu käyttöön uusia mittareita ja seurantalaitteiden teknologiaa on kehitetty ja lisätty käyttöä, joka osaltaan nostaa kustannuksia. Terveysterveysten tulosalueella ei ole ollut merkittävästi sairauspoissaoloja, sijaisuuksien määrää ovat kasvattaneet muun muassa potilaiden huonon kunnon johdosta kohonnut resurssitarve. Erikoissairaanhoidon kustannukset ylittivät talousarvion 1,2 milj. €. Mikäli lasketaan pois vuoden 2018 aikana myönnetty lisätalousarvio, on ylitys 3,2 milj. €.

Huhtala 10:ssä ovat toimineet Seinäjoen kaupungin terveydenhuollon palveluyksiköistä mm. äitiys- ja perhesuunnitteluneuvola, diabeteshoitajat, jalkaterapia, hoitotarvikejakelu, aikuisneuvola, puheterapeutit, aikuisten mielenterveyspalvelut, toimintaterapia, psykologi- ja perheneuvontapalvelut sekä kuntoutusohjaajat. Toiminnot ovat olleet hajasijoitettuna eri tiloissa kesäkuusta 2018 alkaen johtuen rakennuksessa todetuista sisäilmaongelmista. Hajasijoituspaikkojen sijainti sekä tilojen koko ja toimivuus ovat aiheuttaneet haasteita toiminnalle muun muassa toiminnan laadukkuuden ja tehokkuuden näkökulmasta. Työhyvinvointi taasen kehittyy positiivisesti kun saatiin korvaavat tilat, joissa ei ole sisäilmaongelmia.

Kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 18.3.2019 varata 0,2 milj. € määrärahan perhepalvelukeskuksen Aalokan suunnittelun käynnistämiseksi. Rakennukseen sijoitetaan Huhtalassa olleiden terveydenhuollon palvelujen lisäksi (pl. jatkohoidon-osasto) koko kantakaupungin suun terveydenhuolto ja lastenneuvolatoiminnot, sosiaalipalveluista perhetyöntekijät ja sosiaaliohjaus sekä ikäkeskuksen toiminnot, mistä johtuen neliömäärä on iso. Kaupunginvaltuuston jatkosuunnittelun tavoitteena on tilasuunnitelman tiivistäminen ja kustannusten pienentäminen. Perhepalvelukeskus Aalokan sijaintipaikaksi tulee Anttilan parkkialue, jonne on esitetty rakennetta-

vaksi perhepalvelukeskuksen lisäksi pysäköintitalo. Pää-
töksestä pudotettiin pois kaupunginhallituksen ehdotus
perustaa keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö rakennutta-
maan ja omistamaan perhepalvelukeskusrakennus sekä
ehdotus varautua antamaan omavelkainen takaus kes-
kinäisen kiinteistöosakeyhtiön ja Seipark Oyn lainoille.
Tavoite on aloittaa Aallokon rakentaminen vuonna 2020.
Nykyiset hajasijoitustilat ovat toimivat väliaikaisina tiloi-
na, mutta eivät optimaaliset. Esimerkiksi perhekeskus-
toiminnan vakiinnuttaminen on viivästynyt. Tilat ovat
kokonaisuudessaan käytössä eikä tilojen suhteen ole
kasvun varaa, johon kuitenkin olisi tarvetta. Epävarmuus
uusista tiloista vaikuttaa myös osaltaan yksiköiden työn-

tekijöiden työhyvinvointiin. *Tarkastuslautakunta suosit-
telee, että uuden terveystalokeskuksen rakentami-
nen saataisiin pikaisesti vauhtiin. Suunnittelussa on
suositeltavaa ottaa mukaan tiiviisti myös käyttäjä.*

Seinäjoen kaupungin sairaansijamäärä on erittäin alhai-
nen suhteutettuna asukaslukuun. Sairaansijamäärä oli
1.7.2018 tilanteessa 17 kpl vertailukaupunkien keskiarvon
ollessa 23 kpl. *Seinäjoen sairaansijamäärä on nykyisel-
lään riittävä, mutta paikkoja ei ole varaa vähentää. Väki-
luvun ennustettu kehitys tulee ottaa huomioon sairaan-
sijojen määrässä.*

Sairaansijamäärä kpl / 10 000 asukasta

ALUE	1.1.2013	1.1.2016	1.1.2017	1.7.2018	10 000 asukasta kohden (1.7.2018)
JIK	121	98	86	70	21
Järvi-Pohjanmaa	51	30	29	27	21
Kaksineuvoinen	88	57	48	40	18
Kuusiolinna	129	117	137	89	37
Lapua	65	28	28	28	19
Seinäjoki	167	139	139	139	21*
LLKY	188	61	61	55	24
Yhteensä	809	530	529	448	23

* ilman psykiatriasta osastoa M4 (27 ss) suhdeluku 17

Terveystalokeskuksen tulosalue käyttää vertailutietoa
useista eri mittareista. Yhteenvedon perusmittareista
voidaan todeta, että Seinäjoen vahvuuksia ovat matalat
kustannukset suhteessa väestöpohjaan ja potilas-
määrään, lääkärin vastaanottotuottavuus on korkea
ja vastaanottokäytön uusiutuminen on vähentynyt.
Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kus-

tannuksia per asukas on vertailtu Hämeenlinnan, Vaa-
san, Rovaniemen ja Kotkan vastaaviin lukuihin elokuun
2018 tilanteesta. Perusterveydenhuollossa kustannuk-
set ovat Seinäjoella alhaisimmat kun taas erikoissai-
raanhoidossa Seinäjoen sijainti on hieman keskiarvon
yläpuolella. Syitä perusterveydenhuollon alhaiseen
kustannustasoon ei ole analysoitu.

Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kustannukset asukasta kohden

	asukkaat	PTH €/asukas	ESH €/asukas	Yhteensä €/asukas
Hämeenlinna	67 662	392	869	1 261
Vaasa	67 392	412	804	1 216
Seinäjoki	62 676	365	878	1 243
Rovaniemi	62 420	475	1 009	1 483
Kotka	53 539	620	800	1 420

Seinäjoki on mukana Nordic Healthcare Groupin (NHG) suorittamassa benchmarkingissa. Mitattavia suureita ovat raportin 21.11.2018 mukaan vastaanottokäyntien peittävyys, vastaanottokäynnit per asukas, kiireetön jonotusaika, vastaanottotuottavuus, diagnoosien kirjausprosentti, uusintakäyntien osuus ja kustannukset per väestö. Peittävyydellä tarkoitetaan kuinka suuri osa asukkaista käyttää terveydenhuollon palveluja. Seinäjoella hoitajien ja lääkärin vastaanottokäyntien peittävyys vuonna 2017 oli 53 %, joka on hieman alle tutkimukseen osallistuneiden kuntien keskiarvon. Seinäjoella puhelimen kautta suoritettut lääkärin vastaanottokäynnit erottuu vertailukunnista korkeammalla määrällä. Myös vastaanottokäynnit per lääkärin henkilötyövuosi oli Seinäjoella poikkeuksellisen korkea. Seinäjoella tutulle vastaanottajalle pääseminen on harvinaisempaa kuin vertailukunnissa.

Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon yhteistyömallia voidaan hakea kehittämällä hoitoketjuja. Seinäjoen kaupunki on mukana Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin perusterveydenhuollon ja terveyden edistämisen toimintayksikön Aksilan toiminnassa. Aksilan tehtävänä on edistää perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalitoimen yhteistyötä, vastata terveydenhuoltolain mukaisista terveyden edistämistehtävistä, tukea hoito-, kuntoutus- ja palveluketjujen rakentamista, perusterveydenhuollon kehittämis- ja tutkimustoimintaa, yleislääketieteen erikoislääkärikoulutusta ja terveystieteiden moniammatillista täydennyskoulutusta sekä koordinaoida terveydenhuollon järjestämissuunnitelman valmistelua. Aksila toimii yhteistyökumppanina tutkimus- ja kehittämishankkeissa.

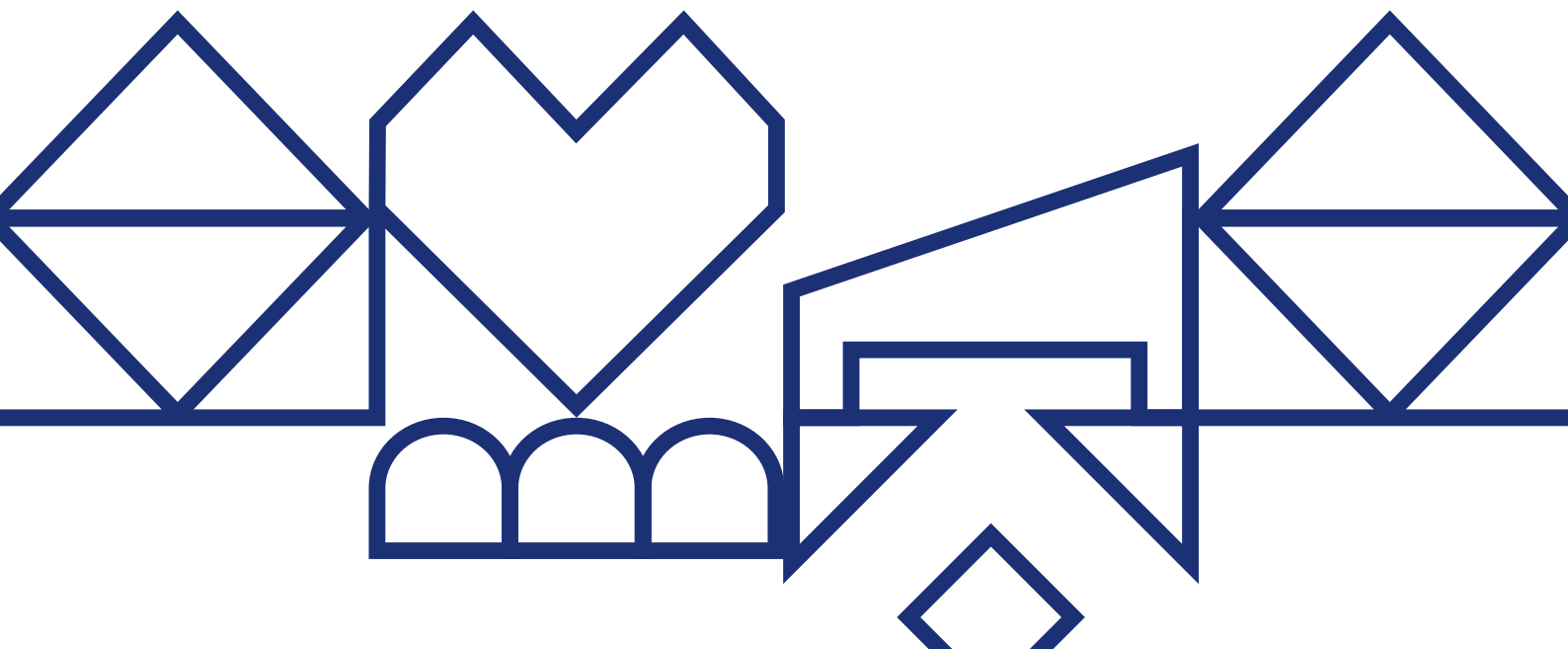
Tarkastuslautakunta näkee lääkäriarvion ja sen vaikutukset huolestuttavina, mutta kiittää terveydenhuollon tulosaluetta aktiivisista toimenpiteistä tilanteen parantamiseksi.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että uuden terveyspalvelukeskuksen rakentaminen saatisiin pikaisesti vauhtiin. Suunnittelussa on suositeltavaa ottaa mukaan myös käyttäjä.

Seinäjoen sairaansijamäärä on nykyisellään riittävä, mutta paikkoja ei ole varaa vähentää. Väkiluvun ennustettu kehitys tulee ottaa huomioon sairaansijojen määrässä.

Vertailukaupunkeihin verrattuna perusterveydenhuollon kustannustaso on Seinäjoella edullisella tasolla, kun erikoissairaanhoidon kustannustaso on vertailusairaanhoitopiirien keskiarvotasolla. Tarkastuslautakunta suosittelee analysoimaan syytä erikoissairaanhoidon korkeahkoon kustannustasoon verrattuna perusterveydenhuollon keskimääräistä alempaan kustannustasoon.

6.6. SEINÄJOEN ENERGIA -KONSERNI

1 000 €	TA 2018	TP 2018	Poikkeama	Poikkeama- %
Liikevaihto	72 000	90 721	18 721	26 %
Liikevoitto / -tappio	10 000	10 929	929	9 %
Tilikauden voitto / tappio	4 500	5 196	696	15 %

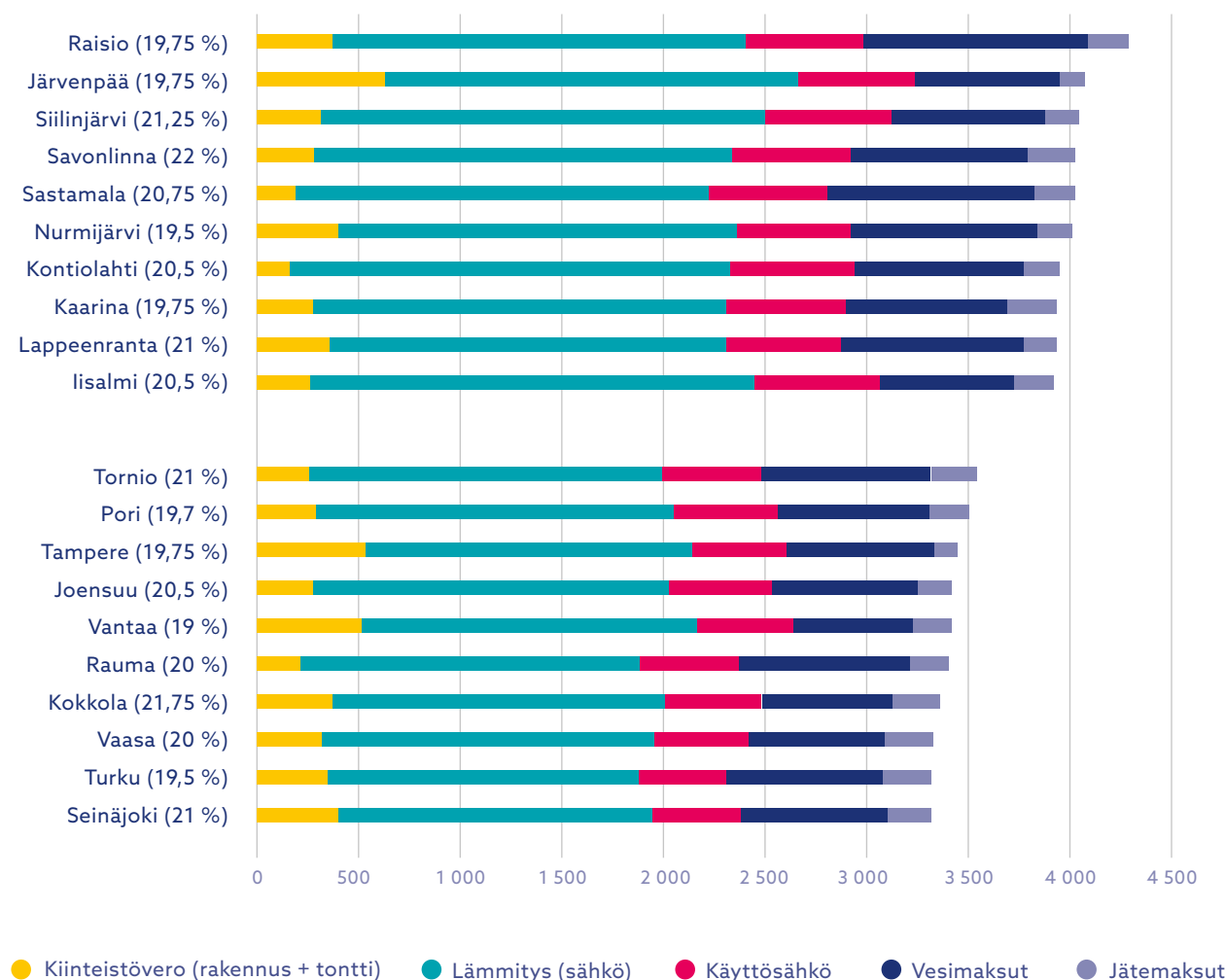
Seinäjoen Energia Oy on Seinäjoen kaupungin 100 %:sti omistama tytäryhtiö. Seinäjoen Energia -konserniin kuuluu Seinäjoen Energia Oy:n 100 %:sti omistama tytäryhtiö Seiverkot Oy. Seinäjoen Energia tarjoaa alueen asukkaille sähkön, kaukolämmön ja vesihuollon palveluja, joiden perustana ovat paikallisuus, toimintavarmuus ja kustannustehokkuus. Seinäjoen Energian liiketoimintayksiköt ovat:

- **Seinäjoen Vesi** – huolehtii kaupungin vesi- ja viemäriverkostosta, talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä jäteveden puhdistuksesta.
- **Sähköenergia** – sähkö hankitaan pääasiassa EPV Energian kautta, josta Seinäjoen Energia omistaa 10,5 %.
- **Kaukolämpö** – Seinäjoen Energia toimittaa kaukolämpöä Seinäjoen, Nurmon ja Peräseinäjoen taajamiin. 80–90 % Seinäjoen kiinteistöistä on kaukolämmön piirissä.
- **Seiverkot Oy** – sähköverkkoyhtiö huolehtii sähkön jakelusta ja sähköverkosta Seinäjoen kantakaupungin alueella.

Seinäjoen kaupungilla on Seinäjoen Energia -konsernin omistukselle strateginen ja taloudellinen näkökulma. Näkemys yhtiön kehittämisvisiosta on, että toimintaa laajennetaan hallitusti. Lämpöliiketoiminnan suhteellinen osuus yhtiön toiminnasta tulee kasvamaan ja energian tuotannossa siirrytään yhä ympäristöystävällisempään suuntaan. Seinäjoen kaupungin tavoitteet omistukselle on, että energian hinnat pidetään kilpailukykyisenä ja veden hinnan tavoitetaso on toiminnan omakatteisuus. Lisäksi Seinäjoen kaupunki on asettanut Seinäjoen Energialle osinko- ja korkotavoitteet.

Yhtiölle asetettu tavoite on kohtuulliset kuluttajahinnat. Lämmön, sähkön, sähkönsiirron ja veden kuluttajahintavertailuissa Seinäjoki sijoittuu kymmenen edullisimman kaupungin joukkoon. *[Omakotiliiton vuonna 2018 suorittaman vertailun mukaan Seinäjoki on edullisin kaupunki laskettaessa yhteen kiinteistövero, lämmitys, käyttösähkö, vesimaksut ja jätemaksut. Tavoitteen voidaan katsoa toteutuneen.](#)*

KUSTANNUKSET YHTEENSÄ

Tavoitteena on omistajan tuloutuksen maksimointi. *Tilinpäätöksen 2018 mukaan Seinäjoen Energian suoritukset Seinäjoen kaupungille ovat olleet yhteensä 11,3 milj. €.* Suorituksista merkittävimpiä ovat: lainojen lyhennykset, korot ja takausprovisiot yhteensä 8,7 milj. € sekä osinko 2,0 milj. €. Muita suorituksia ovat palvelumaksut, vuokrat ja osakassähkön 20 %:n alennus yhteensä 0,7 milj. €. Suoritukset ovat kehittyneet tilikauteen 2017 verrattuna +0,9 milj. € / 9 %. Kymmenen vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna suoritukset ovat kehittyneet +4,1 milj. € / 56 %. Suoritukset ovat merkittäviä sekä suoritusten määrä on ollut kasvusuunnassa; tavoitteen voidaan katsoa täyttyneen.

Määrätavoitteisiin on määritelty alueen tarpeeseen vastaaminen sekä tuotantoresurssien optimointi. Tavoitteeseen vastataan riittävällä tuotantokapasiteetilla. Seinä-

joen Energia Oy omistaa EPV Energia Oy:n omistuksen kautta määräenemmistön Seinäjoen Voima Oy:stä kun Seinäjoen Voima Oy:n osakesarjan omistuksia järjestettiin vuonna 2018. Seinäjoen Voima Oy tuottaa kaukolämpöä ja sähköä käyttäen pääpolttoaineena turvetta. Kaukolämmön tuotanto tapahtuu Seinäjoen alueella ja vastaa kapasiteetiltaan alueen tarpeeseen. Sähkön tuotannosta arviolta 40 % tapahtuu Seinäjoen alueella ja loput saadaan muiden EPV Energia Oy:n omistusten kautta. Sähköverkkoa on rakennettu kaupungin kasvun myötä. Kuiva kesä 2018 aiheutti pohjavesipintojen tasojen laskua koko Suomen alueella. Seinäjoen Energia ostaa suurimman osan jaeltavasta talousvedestä ja kuiva kesä aiheutti lähinnä kuntarajoja ylittävää yhteistyötä sekä painepiirien muokkausta. Myös häiriötilanteiden / vesijohtovuotojen kanssa oltiin erityisen tarkkana. Kuivuudesta johtuvaan vedenhankintariskiä on varauduttu varavesilaitokseen

toteutetulla saneerauksella. Voidaan katsoa yhtiön määrätavoitteiden toteutuneen.

Laatutavoitteisiin on määritelty häiriöttömät toiminnot sekä asiakastarpeen ylittäminen. Vuonna 2018 sähkönsiirron yhteenlaskettu keskeytysaika oli noin 23 minuuttia per asiakas sisältäen sekä suunnitellut että suunnittemattomat keskeytykset. Aikaa voidaan pitää erittäin alhaisena. Kaukolämmön ja veden jakelun osalta keskeytyksiä ja häiriöitä ei seurata yhtä tarkalla tasolla kuin sähkönsiirron, mutta saadun selvityksen mukaan kaukolämmön ja veden jakelussa ei ole todettu merkittäviä jakelukeskeytyksiä vuonna 2018. Huhtikuussa 2018 todettiin odottamaton häiriö Seinäjoen Voima Oy:n tuotantolaitoksella, jolla ei kuitenkaan todettu olevan merkittävää vaikutusta kaukolämmön jakeluun. Seinäjoen Energialla on varavoimalaitoksia kaukolämmön tuotantoon. Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo säännöllisesti talousveden laatua. Talousveden laadun on täytettävä sosiaali- ja terveysministeriön asetusten vaatimukset sekä terveysperusteisten laatuvaatimusten lisäksi talousvedelle on asetettu veden käyttökelpoisuuteen liittyviä laatutavoitteita. Saadun selvityksen mukaan laatuvaatimukset ja suositukset ovat täyttyneet vuonna 2018 suoritetuissa mittauksissa.

Asiakastarpeen ylittämisellä tarkoitetaan pääasiallisesti asiakasodotuksia. Seinäjoen Energia on teettänyt toimijoilla IRO Research ja Energiateollisuus ry asiakastytyväisyyskyselyn syksyllä 2018 liittyen osa-alueisiin sähkön-

siirto, kokonaistoimitus, sähkön myynti sekä kaukolämpö. Yleisarvosana yhtiölle ylitti toimialan keskiarvon kaikissa osa-alueissa, samoin suosittehalukkuus. Asiakaspalveluun ja henkilöstöön liittyvissä kysymyksissä yhtiön keskiarvo oli toimialan keskiarvoa parempi kaikissa osa-alueissa, paitsi kokonaistoimituksen osalta keskiarvo alittui jokaisen kysymyksen osalta. Kokonaistoimitusasiakkaiden osalta yleisarvosana oli kuitenkin yli koko toimialan keskiarvon. Merkittävimmät alitukset keskiarvoon verrattuna liittyivät sovittujen asioiden hoitamiseen, palvelun nopeuteen ja asiointikanavien monipuolisuuteen. Taloustutkimus Oy:llä on teetetty asiakastytyväisyyskysely veden osalta. Tutkimuksessa on arvioitu veden laatua ja jakelua sekä yhtiön palvelua ja viestintää. Vesilaitosten keskiarvoon verrattuna Seinäjoen Vesi ylitti keskiarvon yhtiön palvelussa ja viestinnässä sekä kokonaisarvosanassa. Veden jakelu ja laatu sijoittuivat keskiarvoon. Yleisellä tasolla voidaan todeta asiakastytyväisyystulosten olevan hyvät ja laatutavoitteiden täyttyneen.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota Seinäjoen Energian investointitarpeeseen. Tilinpäätöksessä 2018 valmistuneet investoinnit olivat yhteensä 16 milj. €, joista merkittävimpiä projekteja olivat vesi-, kaukolämpö- ja sähköverkkojen laajennus- ja saneerausinvestoinnit sekä Kyrköjärven voimalaitos. Vuodelle 2019 ennustetut investoinnit ovat yhteensä 32,0 milj. € ja vuodelle 2020 ennustetut investoinnit ovat 37,5 milj. €. Investoinnit liittyvät pääasiassa Kapernaumin lämpölaitoksen kattilayksikön rakentamiseen sekä verkkoinvestointeihin,

joihin liittyy sekä uudisrakentamista että saneerausta. Tulevaisuuden haasteena on kehittyvä energiapolitiikka ja sen mahdolliset muutokset käytössä olevien laitosten tekniikkaan ja käyttöikään. Energia-ala on murroksessa ja energiamarkkinoiden toimintaympäristö on muuttumassa kohti ympäristöystävällisempää ja päästöttömämpää tuotantoa. Energiayhtiöt etsivät keinoja osallistua ilmastonmuutoksen torjumiseen ja hyödyntää uutta teknologiaa. *Investointitarve tuo omat haasteensa yhtiön rahoituksen riittävyyteen sekä maksuvalmiuden säilyttämiseen.*

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Harry Wallin ja jäsen Anneli Manninen eivät osallistuneet Seinäjoen Energia -konsernin arviontikäyntiin.

Seinäjoen Energia -konsernin toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden voidaan katsoa toteutuneen. Omakotiliiton vuonna 2018 suorittaman vertailun mukaan Seinäjoki on edullisin kaupunki laskettaessa yhteen kiinteistövero, lämmitys, käyttösähkö, vesimaksut ja jätevesimaksut. Seinäjoen Energian suoritukset Seinäjoen kaupungille olivat vuonna 2018 yhteensä 11,3 milj. €.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota Seinäjoen Energian tuleviin investointitarpeisiin, jotka tullevat tuomaan omat haasteensa yhtiön rahoituksen riittävyyteen sekä maksuvalmiuden säilyttämiseen. Yhtiön tulevaisuuden haasteena on kehittyvän energiapolitiikan mahdolliset uudet linjaukset ja sen mahdollisesti tuomat muutokset laitosten tekniikkaan ja käyttöikään.

6.7. SIVISTYKSEN JA HYVINVOINNIN TOIMIALAN TULOSALUE PERUSOPETUS

1 000 €	TA 2018	Muutettu TA 2018	TP 2018	Poikkeama	Poikkeama- %
Toimintatulot	942	942	1 253	311	33 %
Toimintamenot	-51 972	-51 972	-51 564	408	1 %
Netto	-51 031	-51 031	-50 311	719	1 %

Seinäjoen kaupungin perusopetuksen toiminta-ajatus on huolehtia kasvavien lasten ja nuorten perustietojen ja -taitojen opettamisesta ja henkisen kasvun mahdollisuudesta sekä siitä, että näillä nuorilla on mahdollisuus jatko-opintoihin. Perusopetuksen järjestämisessä lähtökohtana on laadukas ja turvallinen lähikoulu ja yhteinen perusopetus. Oppilaita Seinäjoen kaupungin perusopetuksessa on yli 6 500 ja opettajia 555. Jokaisella koululla on oma johtaja sekä perusopetuksen tulosalueella toimii perusopetuksen johtoryhmä.

Perusopetuksen määrätavoitteita ovat 1. luokalla 24 oppilaan luokkakoko ja 3. luokasta eteenpäin 30 oppilaan luokkakoko. Alkuopetuksessa yhdysluokan luokkakoko tulee olla enintään 22 ja ylemmällä yhdysluokilla 26 oppilasta. Luokkakoko ylittyi vuonna 2018 yhdellä koululla ja tavoitellun luokkakoon ylärajalla oltiin kahdella koululla yhteensä kolmen luokan osalta. Ylitykset koskevat syyslukukautta 2018. Tavoitteena on, että kaikki koulunsa päättävät saavat peruskoulun päättötodistuksen. Joitakin oppilaita siirtyi vuosiluokattomaan opiskeluun, mutta kaikki opintonsa loppuun saattaneet saivat päät-

tötodistuksen. Tavoitteena on, että peruskoulun jälkeen kaikki saavat jatko-opiskelupaikan. Tavoite toteutui. Laatutavoitteet ovat pääosin toteutuneet ja toimintaa on kehitetty laatutavoitteiden suuntaisesti.

Tavoitteena on, että peruskoulun jälkeen kaikki saavat jatko-opiskelupaikan. Tavoite toteutui.

Perusopetuksen tulosalue alitti talousarvion mukaiset nettotoimintamenot 0,7 milj. € (1 %). Merkittävin muutos on, että tulosalueelle budjetoidut kuraattoripalvelut kirjattiin erityispalveluiden tulosalueelle, jossa nettotoimintamenot taas ylittivät talousarvion mukaisen arvon 1,0 milj. €. Ilman muutosta perusopetuksen tulosalueen nettotoimintamenot olisivat ylittäneet talousarvion mukaisen arvon. Merkittävin muutos kuluerissä oli saadun selvityksen mukaan keväällä 2018 toteutettu palkkojen yleiskorotus.

Perusopetuksen järjestämistä ohjataan opetusta koskevan lainsäädännön, opetussuunnitelman valtakunnallisten perusteiden sekä paikallisen opetussuunnitelman avulla. Valtakunnalliset säädökset sisältävät säännöksiä opetuksen järjestämiseen liittyvistä periaatteista sekä oppilaan oikeuksista ja velvollisuuksista. Opetushallitus päättää opetussuunnitelman perusteet, jossa määritellään kasvatus- ja opetustyön kannalta keskeiset asiat. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan opetussuunnitelman perusteiden pohjalta ja paikallisen opetussuunnitelman laatimisesta vastaa opetuksen järjestäjä. Opetussuunnitelma on koulun kasvatus- ja opetustyön perusta. Seinäjoen kaupungin paikallinen opetussuunnitelma on tehty maakunnallisella tasolla yhteistyössä 16 kunnan kanssa.

Vuodesta 2020 lähtien alkaa alakouluissa valtakunnallisella tasolla A1-kielen varhennettu opettaminen.

Perusopetuksen opetussuunnitelman 2016 mukaan Seinäjoen kaupungin perusopetuksen tuntijako on linjattu maakunnallisessa opetussuunnitelmatyössä. Etelä-Pohjanmaalla perusopetukseen panostetaan neljä tuntia yli valtioneuvoston tuntijakoasetuksen. Kyseiset neljä tuntia on sidottu siten, että:

- ensimmäiselle luokalle yksi tunti, joka käytetään koululaiseksi kasvamisen tukemiseen,
- toiselle luokalle yksi tunti, joka käytetään A1-englantiin,
- 7. luokalle yksi tunti yrittäjämäinen toimintatapa -oppiaineeseen ja
- 8. luokalle yksi tunti B-ruotsiin.

Valitut painopistealueet tukevat oppilaan kehitystä sekä ovat linjassa Seinäjoen kaupunkistrategian kanssa ja vastaavat maakunnalliseen tarpeeseen. Ratkaisu pe-

rustuu pedagogisiin tarpeisiin. Vertailua tuntikehyksen määrästä ja sisällöstä ei suoriteta vertailukaupunkeihin; Seinäjoen kaupungilla oleva vertailutieto perustuu pääosin kollegoiden välisiin keskusteluihin.

Vuodesta 2020 lähtien alkaa alakouluissa valtakunnallisella tasolla A1-kielen varhennettu opettaminen ja ensimmäisen ja toisen luokan osalta A1-kieli korvaa yllä mainitut tunnit. Vuodesta 2020 lähtien Seinäjoen kaupungilla valtioneuvoston tuntijakoasetuksen mukaiset tunnit ylittyvät enää kahdella tunnilla, jotka kohdistuvat yläkouluun.

Seinäjoen kaupungilla on käytössä valtakunnallisesti arvostettu mentoritoiminta, jossa tavoitteena on vertais-tuen ja hyvinvoinnin lisääminen. Lukuvuonna 2017–2018 ns. verme-ryhmiin osallistui 32 henkilöä, joista muodostettiin kuusi ryhmää: kaksi luokanopettajien ryhmää, erityisopettajien ryhmä, kaksi koulunkäynninohjaajien ryhmää sekä yläkoulun aineenopettajien ja erityisopettajien ryhmä. Ryhmät kokoontuivat lukukauden aikana kuusi kertaa.

Vertaismentoroinnin toimintavuoden koosteen mukaan jokaisessa ryhmässä oli noussut esiin työssäjaksaminen ja siihen liittyen oma jaksaminen, terveys suhteessa työhön sekä työmäärän ja ajankäytön hallinta. Erityisopettajien osalta nousi esiin työn yksinäisyys, koska kouluarjessa työpaikalla ei ole kollegaa ja työ on tämänkin vuoksi kuormittavaa. Esiin nousseisiin kohtiin vastaan useilla eri toimenpiteillä muun muassa koulutuksen kautta. Maakunnallinen Osaaja -koulutustarjonta on kaikkien opettajien käytettävissä sekä vuosittain järjestetään mahdollisuuksia itsensä johtamisen -koulutukseen. Opettajille tarjotaan säännöllisesti mahdollisuuksia työnohjaukseen, jota käytetään perusopetuksessa työhyvinvoinnin vahvistamiseen. Käytössä on ryhmätyönohjaus, tarvittaessa yksilötyönohjaus sekä työyhteisön työnohjaus. Myös mentoritoiminta on saanut erityisen hyvää palautetta ja vastaa osaltaan esiin nousseisiin kohtiin.

6.8. VALVONTAVIRANOMAISEN TARKASTUSHAVAINNOT JA SEINÄJOEN KAUPUNGIN VALVONTATOIMENPITEET TEHOSTETUN PALVELUASUMISEN YKSIKÖISSÄ

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on suorittanut tarkastuksia Seinäjoen kaupungin tuottamiin sekä yksityisten palveluntuottajien Esperri Care Oyn, Kivipuro ry:n, Mehiläinen Hoivapalvelut Oyn ja Saga Care Finland Oyn tehostetun palveluasumisen yksiköihin vuoden 2018 aikana. Näistä Mehiläisen ja Saga Caren tarkastukset liittyivät uuden toimipaikan perustamisen lupa-tarkastukseen muiden kohteiden ollessa valvontatarkastuskohteita. Tarkastuslautakunta pyysi ikäihmisten palvelujen tulosalueelta lisäselvityksen valvontaviranomaisen tarkastushavainnoista, toimenpiteistä havaintojen johdosta ja nykytilasta sekä Seinäjoen kaupungin valvontatoimenpiteistä tehostetun palveluasumisen yksiköissä, joilla varmistetaan vaadittujen kriteereiden ja palvelun laadun toteutuminen.

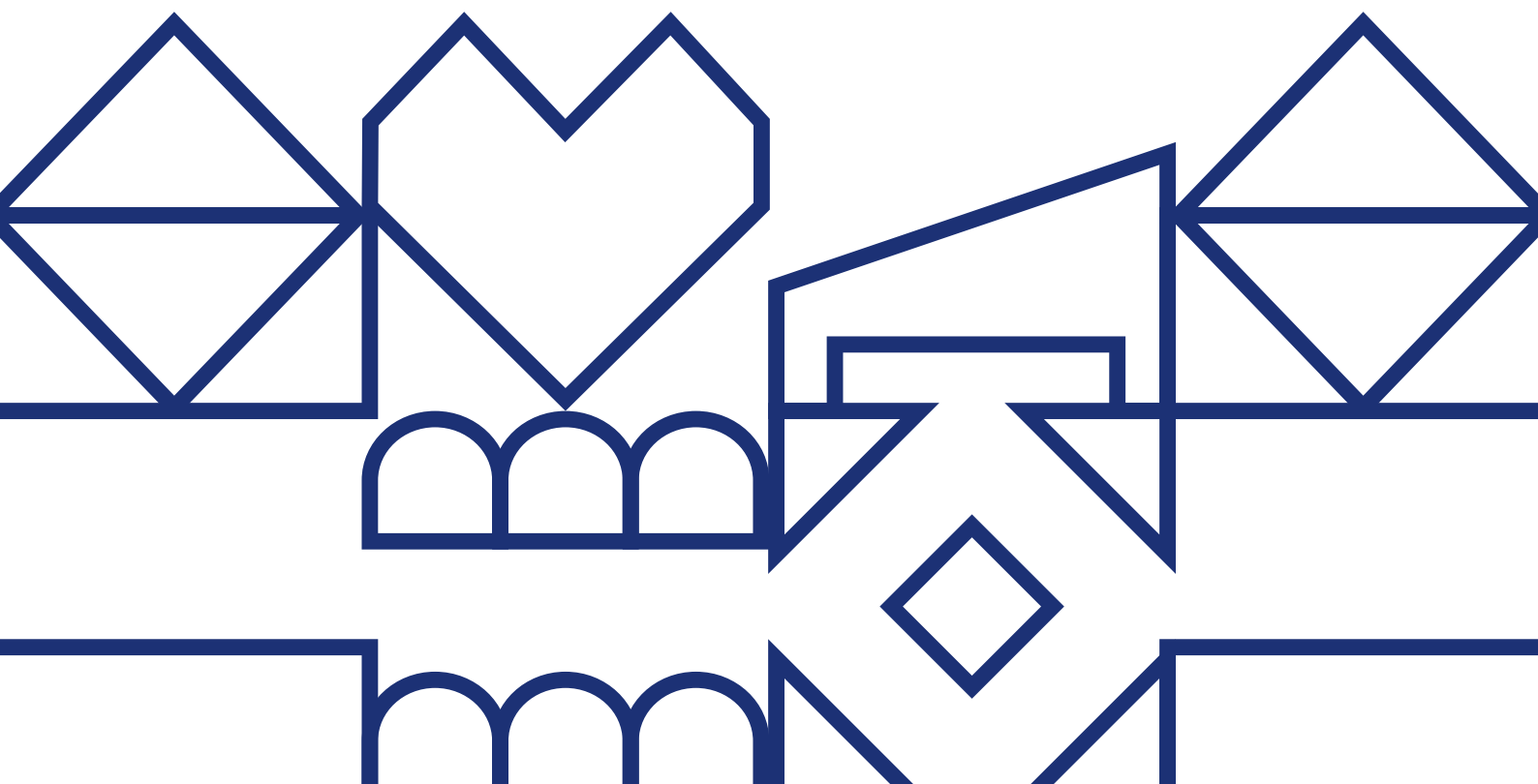
Aluehallintoviraston tarkastuskertomusten mukaan tarkastuskohteissa on havaittu eriluonteisia puutteita. Seinäjoen kaupungin oman yksikön osalta suositeltiin omavaltasuunnitelman laatimista ja nähtävillä pitoa. *Esperri Caren yksiköiden osalta havainnot liittyivät riittävään hoitajamitoitukseen* ja hoitohenkilökunnan asianmukaisiin lääkelupiin sekä hygieniapasseihin. Suosituksena oli, että omahoitajan vastuulla on kuntoutussuunnitelman laadinta ja päivittäminen. Lääkärin tulee käydä hoitolinjakeskustelu asiakkaan ja omaisten sekä muiden läheisten kanssa. Keskustelua ei voi siirtää hoitajien tehtäväksi. Keskustelu voidaan käydä myös puhelimitse. Kivipuron

yksiköiden osalta havainnot liittyivät hoitohenkilökunnan asianmukaisiin lääkelupiin sekä hygieniapasseihin ja ilmoitustaululla esitettäviin tietoihin.

Saadun selvityksen mukaan Esperri Caren hoitajamitoitukseen liittyvien havaintojen taustalla olivat Kärjenpuiston yksikössä muuttunut tilanne hoitajien ja hoidettavien suhteellisessa osuudessa tarkastushetken aikana. Teponkartanosta kaupunki oli ostanut kaupungin oman yksikön remontin ajaksi lisäpaikkoja eikä hoitajamitoitusta ollut ehditty päivittää tarpeen mukaiseksi tarkastushetkellä. *Selvityksistä huolimatta voidaan kuitenkin todeta hoitajamitoituksen olevan äärimmäisen tiukka Esperri Caren yksiköissä.* Palvelun laatu huomioiden te-

Vuoden 2019 aikana ikäihmisten tehostetun palveluasumisen yksiköiden hoitajamitoitukset sekä muut haasteet nousivat keskusteluun valtakunnallisella tasolla.

hostetun palveluasumisen yksikössä on suositeltavaa huomioida myös ikäihmisten elämän laatu ja tarjota riittävästi muun henkilöstön tuottamaa viriketoimintaa.

Vuoden 2019 aikana ikäihmisten tehostetun palveluasumisen yksiköiden hoitajamitoitukset sekä muut haasteet nousivat keskusteluun valtakunnallisella tasolla. Kohun myötä Seinäjoen kaupunki kontaktoi yksiköt valvonnan näkökulmasta. Helmikuun 2019 aikana ikäihmisten palvelujen tulosaluejohtaja kiersi kaikki yksiköt keskustellen yksiköiden esimiesten ja osin hoitajien kanssa. Seinäjoen kaupunki pyysi lisäksi kaikista yksiköistä työvuorolistat kuuden viikon ajalta ajoittuen kauteen joulukuu 2018–tammikuu 2019. Valvira edellyttää vielä, että kaikissa yksiköissä tullaan tekemään ennalta ilmoittamatta valvontatarkastuskäynti Valviran laatiman tarkastuslomakkeen mukaisesti. Valvontatarkastuskäynnit tulee olla suoritettuina kesäkuun 2019 loppuun mennessä.

Suoritettujen valvontatoimenpiteiden perusteella todettiin, että sijaispula koskettaa kaikkia yksiköitä ja aiheuttaa henkilöstövajasta. Erityisesti sijaispula vaikutti joulun aikana. *Kaupungin edellyttämä vähimmäishoitohenkilöstömitoitus (0,6) alittui joinakin aikoina*, mutta todettiin myös ylityksiä. Alin laskettu mitoitus oli 0,55 kolmen viikon ajan. *Kaupungin sopimus edellyttää, että pätevä sairaanhoitaja on työvuorossa kaikkina päivinä. Myös tässä havaittiin puutteita valvontatoimenpiteiden myötä.* Seinäjoen kaupunki edellyttää, että hankintasopimuksen kriteereitä noudatetaan ja mahdolliset puutteet korjataan.

Tulosalueen näkemyksen mukaan valvontakäytäntöjen kehittämisessä olisi syytä eritellä kaksi tasoa. Ensimmäi-

sellä tasolla toimii niin sanottu valvontakoordinaattori, joka vastaa ulkopuolisten palveluntarjoajien valvonnasta. Valvontakoordinaattorin vastuualueella olisi kaikki Seinäjoen kaupungin ostopalvelusopimukset yksiköstä riippumatta. Valvontakäyntejä suunniteltaisiin tavoitteellisemmin ja niitä olisi mahdollista suorittaa useammin kuin nykytilassa. Valvonta voisi pitää sisällään myös julkisten yksiköiden tukemista, esimerkiksi tarjoamalla tukea omavalvontasuunnitelmien laatimiseen ja valvontaan sekä sisäiseen auditointiin. Valvontaan tarvittaisiin lisäresursseja. Toisella tasolla ylläpidetään ja kehitetään yhteistyökäytäntöjä. Ostopalveluyksiköiden kanssa tehtäisiin suunnitelmallista yhteistyötä ja yhteistyöstä vastaisivat kunkin sektorin johtavat viranhaltijat. Yhteistyön sisältöinä olisivat muun muassa yhteinen vuoropuhelu palveluiden sisältöön liittyvissä ajankohtaisissa asioissa, keskustelu yhteistyön toimivuudesta, yhteiset koulutus-tilaisuudet sekä tuen antaminen haastavissa tilanteissa.

Tulevaisuudessa ikäihmisten suhteellinen osuus väestöstä tulee kasvamaan merkittävästi. Olisi tärkeää kehittää entistä enemmän ikäihmisten toimintakykyä ylläpitäviä palveluja ja hakea erilaisia asumismuotoratkaisuja. Tehostetussa palveluasumisessa hoidetaan enenevässä määrin keski- ja vaikeasti muistisairaita. *Säännöllisen kotihoidon asiakkaille tulee tarjota riittävät lääkäripalvelut, kotikuntoutusta sekä uutta teknologiaa hyödyntäviä ratkaisuja.* Kotihoitoon tulee lisätä resursseja ja varmistaa sijaisten saaminen.

Valvontaviranomaisen vuonna 2018 suorittamissa valvontatarkastuksissa nousi esiin havainto Esperí Care Oy:n tehostetun palveluasumisen yksiköiden hoitajamitoituksista. Seinäjoen kaupungin alkuvuoden 2019 aikana suorittamat valvontatoimenpiteet tukivat havaintoa ja suoritettun valvonnan perusteella hoitajamitoitus oli alittunut joinakin aikoina. Havaintona oli myös se, että pätevä sairaanhoitaja ei ollut työvuorossa joka päivä kuten ostopalvelusopimus edellyttää. Tarkastuslautakunta suosittelee ryhtymään toimenpiteisiin havaintojen johdosta sekä tehostamaan kaupungin suorittamaa valvontaa. Tulosalueen antama kehitysehdotus valvontaresurssien lisäämisestä sekä yhteistyön kehittämisestä palveluntuottajien kanssa nähdään hyvänä jatkotoimenpiteenä.

6.9. SEINÄJOEN TYÖTERVEYS OY

1 000 €	TA 2018	TP 2018	Poikkeama	Poikkeama- %
Toimintatulot	3 900	4 108	208	5 %
Toimintamenot	63	176	114	181 %
Netto	60	140	79	132 %

Seinäjoen Työterveys Oy tuottaa omistajilleen sekä alueen yrityksille ja työpaikoille laadukkaita työelämän kehitystä, henkilöstön hyvinvointia ja työkyvyn ylläpitoa tukevia työterveyshuoltopalveluita. Seinäjoen Työterveyden omistavat Seinäjoen kaupunki, Etelä-Pohjanmaan Sairaanhoidopiiri kuntayhtymä, Seinäjoen koulutuskuntayhtymä, Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy, Isonkyrön kunta ja Lapuan kaupunki. Seinäjoen kaupungin omistusosuus on 60,6 % ja Seinäjoen Työterveys luokitellaan siten Seinäjoen kaupungin tytäryhtiöksi. Seinäjoen Työterveys toimii niin sanotulla in-house periaatteella. Yhtiö vastaa omistajiensa työterveyshuollosta sekä omistajakuntien järjestämisvastuulla olevien työterveyspalveluiden tuottamisesta. Palveluiden myynti muille tahoille kuin omistajille on noin 9 % liikevaihdosta. Toimipisteet sijaitsevat Seinäjoella, Isokyrössä ja Lapualla.

Seinäjoen kaupungin odotukset ja tavoitteet omistukselle ovat laadukkaat ja kilpailukykyiset työterveyspalvelut. Myös in-house -asema tulee varmistaa. In-house -asemalla tarkoitetaan, että sidosyksiköstä hankintoja suorittavan hankintayksikön ei tarvitse kilpailuttaa hankintoja hankintalain mukaisesti kun hankinta tapahtuu

hankintayksikön sidosyksiköltä. Sidosyksiköllä tarkoitetaan muodollisesti erillistä ja päätöksenteon kannalta itsenäistä yksikköä. Lisäksi edellytyksenä on, että hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa yksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa ja että yksikkö harjoittaa enintään 5 % ja enintään 0,5 milj. € osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa. Laissa säädettyjä prosenttiosuuksia ja euromääräisiä rajoituksia sovelletaan vasta 1.1.2022 alkaen ja voimassa ovat vielä edellisen lain määreet, jotka ovat 10 % ja 0,5 milj. €. Eli Seinäjoen Työterveys saa myydä palveluja korkeintaan 10 % ja 0,5 milj. € osuuden liiketoiminnastaan muille tahoille kuin omistajilleen ja omistajien tytäryhtiöille, jotka on määritelty julkisiksi hankintayksiköiksi. Liiketoimintaan lasketaan kuuluvan muu palvelu kuin lakisääteisesti kunnan velvollisuuteen kuuluva työterveyshuollon järjestäminen.

Laadukkaiden ja kilpailukykyisten palveluiden tavoitteen toteutumista voidaan arvioida muun muassa Seinäjoen Työterveyden ennaltaehkäisevien toimenpiteiden

vaikuttavuudella. *Seinäjoen Työterveys tekee säännöllistä yhteistyötä Seinäjoen kaupungin kanssa ja Seinäjoen kaupungin työkyvyttömyyseläkkeiden osuus noin 13 % pysyvistä eläkkeistä on selkeästi kuntatyöntantajien keskiarvon 17 % alapuolella, joka osaltaan juontuu työnantajan ja työterveyspalveluiden tuottajan välisestä yhteistyöstä ja kehitetyistä toimintamalleista, joilla panostetaan hyvinvoivaan henkilöstöön.*

Seinäjoen kaupungin talousarviossa 2019 on budjetoitu saatavan osinkotuloja Seinäjoen Työterveys Oy:ltä. Osingonjakotavoitteen toteuttaminen edellyttää, että liike-toiminta vähennettynä tuloverojen suoritevelvoitteella, tuottaa voitonjakokelpoisia varoja. Seinäjoen Työterveys tuottaa palveluja pääasiassa omistajilleen ja yhtiön tavoitteena on tuottaa palveluja kilpailukykyisillä hinnoilla. Yhtiö on tehnyt sisäistä hintavertailua muihin työterveyspalveluiden tuottajiin ja saadun selvityksen mukaan Seinäjoen Työterveyden hinnoittelu on kilpailukykyinen. *Osingonjakotavoite saattaa tulla muodostamaan ristiriitaa kilpailukykyisten hintojen tavoitteen kanssa.*

Laatutavoitteena on, että palvelutuotannon painopiste on henkilöstön ja työyhteisöjen työhyvinvointia tukevissa palveluissa ja että asiakkaiden tyytyväisyys pysyy hyvänä.

Yhtiölle asetetut määrätavoitteet ovat 40 000 käyntiä ammattihenkilöillä (työterveyslääkärit ja -hoitajat) ja 3 000 käyntiä asiantuntijoilla (työfysioterapeutit ja työterveyspsykologit). Vastaanottokäynnit ovat ylittyneet ollen 45 130 ja 3 680 käyntiä. Tavoitearvo määritellään muun muassa resurssien ja lakisääteisten työpaikkaselvitysten ja työterveystarkastusten mukaan. Vastaanottokäyntien luonne määrittelee vastaanottokäynnin kestoja, jolla on vaikutusta kokonaiskäyntien lukumäärään. Vuonna 2018 oli poikkeuksellisen paljon lyhytkestoisia käyntejä. Saadun selvityksen mukaan on ollut havaittavissa muutosta, että vastaanottokäyntien lukumäärä laskee, mutta yksittäisen käynnin kesto vaatii pidemmän ajan. Sisäisellä toiminnalla ja mittaroinnilla on ohjattu painotusta ennaltaehkäisevään toimintaan ja vastaanottoon.

Laatutavoitteena on, että palvelutuotannon painopiste on henkilöstön ja työyhteisöjen työhyvinvointia tukevissa palveluissa ja että asiakkaiden tyytyväisyys pysyy hyvänä. *Asiakastyytyväisyyskyselyn 2018 tulokset olivat*

hyvät. Yleisarvosana ajanvaraukseen oli 9,0 ja vastaanottokäyntiin 9,5 asteikon ollessa neljästä kymmeneen. Arvosanat prosenteilla mitattuna olivat vaihteluvälillä 95–100 %. Edellisen vuoden tuloksiin verrattuna kuitenkin voi todeta, että arvosana siihen, saatiinko aika riittävän pian, heikentyi vuonna 2018. Saadun selvityksen mukaan tulokseen vaikuttivat muun muassa EP POTTI-järjestelmän käyttöönotosta johtuvien haasteiden sekä rokotusprosessin tuomat viivästykset muuhun vastaanottotoimintaan keväällä 2018, sekä sen hetkinen lääke-rivaje. Seinäjoen Työterveys otti käyttöön vuoden 2018 elokuussa uuden puhelinjärjestelmän, joka vaikutti merkittävästi saavutettavuuteen. *Uuden järjestelmän ja toimintatavan myötä saavutettavuus on nyt 100 %.*

Yhtiön tavoitteena on yhteistyön tiivistäminen niin omistajien kuin muiden sosiaali- ja terveyspalveluja tuottavien yksiköiden kanssa. Yhtiö pyrkii vastaamaan omistajien toiveisiin ja tarvittaessa lisäämään palvelutarjontaa. Muiden sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottajien kanssa tavoitteena olisi hakea potilaskohtaista hoitopolkua yhteistyön kautta sekä käydä keskustelua terveydenhuollon ja työterveyshuollon rajapinnoista.

Seinäjoen Työterveys Oy:n toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden voidaan katsoa toteutuneen. Yhtiö panostaa ennaltaehkäisevään toimintaan, jonka vaikuttavuutta voidaan arvioida esimerkiksi toteamalla, että Seinäjoen kaupungin työkyvyttömyyseläkkeiden osuus pysyvistä eläkkeistä sijoittuu kuntatyöntantajien keskiarvon alapuolelle. Yhtiön saama asiakaspalaute on ollut hyvää ja uuden puhelinjärjestelmän käyttöönoton myötä asiakkaiden saavutettavuus on nyt 100 %.

Seinäjoen kaupungin Seinäjoen Työterveys Oy:lle asettamien tavoitteiden mukaan yhtiön tulee säilyttää niin sanottu in-house -asema. 1.1.2022 mennessä ulosmyynnin osuutta tulisi laskea nykyisestä 9 %:n tasosta 5 %:iin.

7. Yhteenveto

Vuosi 2018 oli kuntataloudessa heikko vuosi, joka näkyi myös Seinäjoen kaupungin taloudellisissa tunnusluvuisa. Vuosikate puolittui edelliseen vuoteen verrattuna olleen 14,5 milj. € ja tilikauden tulos oli negatiivinen 7,6 milj. €. Verotulojen laskuun vaikuttivat kertaluontoiset tapahtumat, kuten poikkeuksellisen suuret veronpalautukset, kuntien jako-osuuden tarkistus alaspäin ja yhteisöveroon vuonna 2017 kohdistunut suuri kertaerä. Toimintamenoissa taas on todettu aikaisempaa nopeampaa kasvua. Menoja kasvattavia tekijöitä ovat pääasiassa väestön ikääntymisestä johtuva hoito- ja hoivamenojen kasvu, päivähoitomaksujen alentaminen, maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu sekä ansiotason nousu. Ennakkotietojen mukaan tulos painui negatiiviseksi 196:ssä kunnassa, joka on noin kaksi kolmasosaa kunnista.

Verotulojen ja valtionosuuden sekä toimintakulujen heikentymisen lisäksi kaupungin rahoitusasemaa kuvaavat tunnusluvut ovat edelleen heikentyneet. Velkaantuminen on edelleen kasvanut; vieraan pääoman menoihin on jouduttu ottamaan lisälainaa ja käteisvarat riittävät tilinpäätöshetken tunnusluvun mukaan kattamaan kaupungin toimintamenot alle kahdeksi päiväksi. Tarkastuslautakunta on korostanut vuosittaisissa arviointikertomuksissa edellä mainittuja heikkoja tunnuslukuja ja niiden kehityssuuntaa. Tarkastuslautakunnan näemyksen mukaan kaupunkistrategiassa ja päätöksenteossa tulee sitoutua taloudellisesti kestäväan kehitykseen ja strategian mukaisten tavoitteiden tulee olla linjassa taloussuunnitelman kanssa.

Seinäjoen kaupungin kaupunkistrategian toteutumisen sekä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen esittämistavasta johtuen tarkastuslautakunnan arvioinnin painopisteenä ovat vuonna 2018 olleet arviointisuunnitelman mukaiset arviointikohteet. Seinäjoen kaupungin toimintamallit sekä yhteistyö Seinäjoen Työterveys Oy:n kanssa ovat johtaneet valtakunnallista tasoa alempiin työkyvyttömyyseläkkeisiin. Terveystieteidenhuollon ja sosiaalityön tulosalueilla taas on jääty määrätavoitteista johtuen pääasiassa resurssipulasta. Suositeltavaa olisi kehittää niin kunta-alan sosiaali- ja terveystyön kuin Seinäjoen kaupungin vetovoimaa sekä tehostaa rekrytointitoimenpiteitä. Uuden terveystieteidenhuollon rakentaminen olisi syytä saada pikaisesti käyntiin sekä edelleen kehittää peruspalveluiden yhteistä toimintatila, jossa perheelle on mahdollista antaa kokonaisvaltaista palvelua.

Valvontaviranomaisen vuonna 2018 suorittamissa valvontatarkastuksissa nousi esiin havainto Esperin Care Oy:n tehostetun palveluasumisen yksiköiden hoitajamitoituksista. Seinäjoen kaupungin alkuvuoden 2019 aikana suorittamat valvontatoimenpiteet tukivat havaintoa ja suoritettujen valvonnan perusteella hoitajamitoitus oli alittunut joinakin aikoina. Havaintona oli myös se, että pätevä sairaanhoitaja ei ollut työvuorossa joka päivä kuten ostopalvelusopimus edellyttää. Tarkastuslautakunta suosittelee ryhtymään toimenpiteisiin havaintojen johdosta sekä tehostamaan kaupungin suorittamaa valvontaa.

SEINÄJOEN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Seinäjoki 13.5.2019

Harry Wallin
puheenjohtaja

Jesse Luhtala
varapuheenjohtaja

Mari Haapaniemi
jäsen

Jani Kantokoski
jäsen

Liisa Lintala-Vasanko
jäsen

Anneli Manninen
jäsen

Juhani Martikkala
jäsen

Päivi Nikkarikoski
jäsen